

Broj 100. srpanj, 2013.

GLASNIK

KOTORVAROŠKOG KRAJA

JUBILARNI
100
BROJ

Nema raja bez rodnoa kraja!

O NAŠEM GLASNIKU

Glas mladih naše župe a kasnije i cijeloga kotorvaroškoga kraja tj. doline bio je jedan od prvih župnih glasila na području naše domovine i na to smo uistinu ponosni, a kasnije su osnovani mnogi drugi diljem Bosne i Hercegovine.

Pokrenut 1. prosinca 1999. godine sa željom da se mladima pruži prilika da izražavaju svoje ideje i tako stvaraju uvjete za kreativno druženje, a također da pružimo najosnovnije informacije iz našega porušenog i od nekih otpisanog, prodanog ili zamijenjenog rodnog kraja. U to vrijeme u našem gradu nije bilo gotovo nikakvih sadržaja koji bi privukli mlade ili one koji su još uvijek gajili makar i potajnu nadu u moguću povratku, boravak ili slavljenje svetkovina i blagdana u rodnom kraju. Ni slutili nismo da će ovaj list pobuditi toliko zanimanja kod čitatelja svih dobnih skupina, a to nas potiče da ga i dalje izdajemo. Ljudi koji su ovdje nekad živjeli, prihvatili su naš list kao vezu s rodnim krajem i počeli se javljati svojim priložima i sugestijama. Bilo im je zanimljivo doznati informacije o povratnicima, događanjima u rodnom gradu, a imali su priliku i sami se predstaviti. Koncept lista mijenjala se prema njihovim idejama, a naklada je postupno rasla. U međuvremenu smo promijenili naziv Glas mladih u Glasnik kotorvaroškoga kraja. Smatrali smo da smo postali malo „ozbiljniji“, jer kotorvaroški kraj obuhvaća sve tri župe, a o svakoj župi smo s vremena na vrijeme pisali.

Kroz ovih 99 brojeva pisali smo većinom o lijepim događajima i stvarima o tužnim i negativnim možemo naći u svim dnevnim novinama i člancima koji nas danas tako uspješno bombardiraju sa svih strana svijeta. Iz ovog dokumenta tj. pisane kronike mogle su se doznati sve bitne informacije o povratnicima, bitna pitanja vezana za ostvarenje prava za povrat imovine, uključivanje u obnovu, vijesti iz župe, različite zanimljivosti iz cijeloga svijeta i druge informacije. Posebno smo se trudili, svima ponuditi što više slika i fotografija koje govore više od samoga teksta i ostavljaju dublji trag u našem sjećanju.

Drago nam je da neki a možda i mnogi naši ljudi imaju veliki broj ili sve brojeve našega Glasnika u svojim kućama i obiteljskim knjižnicama tako da s vremena na vrijeme mogu pogledati što i kako je nekada bilo i kako se radilo, koga više nema, kakvi smo tek nedavno bili, a to svakako nije za odbaciti ili zaboraviti.

Napominjem također, da smo među prvim otvorili web stranicu našega kraja. To je bio pionirski ali veliki korak izlaženja u javnost tj. eter i tako smo se približili velikom broju naših rođaka, prijatelja, susjeda, znanaca i mnogih drugih. Na taj smo način dali mogućnost svima da, preko pisama gostiju i komentara, pokažu i iskažu svoje mišljenje, osjećaje, sumnje, tuge, žalosti, informacije o sebi i svojim. To je jedna od najbolje ažuriranih stranica koje su gotovo svakodnevno, zahvaljujući velikom radu i brizi naše Viktorije i različitih fotografa amatera većinom naših fratara, gotovo brzinom svjetlosti dolazile i u najudaljenije krajeve Europe, pa i cijeloga svijeta. Bio je to velik korak, uspjeh, trud i napor koji se svakako isplatio i sve nas obogatilo. To svakako treba znati poštovati i vrednovati!

Radovali smo se odrastanju naših mladih, svim mogućim tečajevima, hodočašćima i projektima koje smo zajedno provodili, njihovom zaposlenju, njihovim uspjesima, tugovali kad smo izgubili našu Jelicu, naše svećenike fra Matu Sarafa, fra Matu Pranjčića, fra Ivana Franjića, našu suradnicu i prijateljicu Ankicu Paponja.

Držali smo se i držimo one parole da "ono što se ne zapiše nije se ni dogodilo" pa iz tog razloga i dalje ostajemo kod želje da naš Glasnik živi, a razmišljamo i o uvođenju novih rubrika kako bismo ga učinili još zanimljivijom i još više traženim. Ništa nije ljepše nego kad nam dođu vjernici iz daleka pa traže naše novine.

Često je msgr. biskup Franjo Komarica znao fra Peri i pred većim auditorijem govoriti da je to najljepše što ima u našoj banjalučkoj biskupiji i to nas je još više obvezivalo da nastavimo hrabro i ozbiljno na započetom poslu koji iziskuje puno vremena, strpljivosti, rada i truda što će tek kasnije donijeti konkretne plodove.

S razlogom možemo biti ponosni jer smo kroz ovih nepunih petnaest godina pokazali da imamo nešto svoje i da smo prvi tisak koji je poslije rata izašao u BiH a što je najvažnije koji je i dalje opstao.

Sada, kada se podsjetimo koliko smo toga prošli, kad otvorimo neke stranice Glasnika; kad se podsjetimo o čemu smo sve pisali od otvaranja ureda Caritasa kroz koji su prošli mnogu mladi i odrasli iz našeg grada, gdje su vršena mnogobrojna doškolovavanja, održani razni tečajevi, seminari, koga smo sve ugostili, od susreta Kapitula na Rogožinama, susreta Frame, održanih mladih misa, prvih odlazaka sv. Ivi naših hodočasnika, ne možemo sve ni spomenuti.

Nadamo se da će tako biti i ubuduće. Zato nam nemojte zamjeriti ako nam nekad Glasnik bude „tanji“ s informacijama. Mi računamo i na vas sve. Lijepo je pročitati i saznati o našim župljanima i svim sugrađanima cijele kotorvaroške kotline rasutim po cijelom svijetu o njihovu uspjehu, kao o Mateju Kovačiću, Luciji Karajica, i mnogim drugim. Ovim vas putem srdačno pozivamo da nam se javite, pišite o uspjehu naših župljana, vaših prijatelja, rođaka, susjeda, zabilježimo to, ponosimo se jer imamo razloga biti ponosni.

Sve radimo sami, a razlog je oskudica: veoma je teško u ovo vrijeme obnove izdvajati sredstva za list koji besplatno dijelimo i šaljemo na različite adrese diljem Bosne i Hercegovine, Hrvatske i drugih zemalja. Najveća su vrijednost do sada objavljeni brojevi ovoga lista. Ističemo da sve radimo volonterski i s ljubavlju za koristi svim ljudima našega rodnoga kraja i dobronamjernih poznanika i prijatelja.

Redakcija

Blagoslov polja u kotorvaroškom kraju 2013. godine

Obredi s blagoslovom polja slave se od davnina po grobljima, tako da svako selo ima svoj blagoslov. Kako se u našem kraju oduvijek živjelo od zemlje i svoga rada, s puno pouzdanja u Božje providenje molilo se da Bog sačuva usjeve i podari rodnu godinu.

“Od kuge, gladi, rata, munje, grada i zla vremena, oslobodi nas, Gospodine”... Tako se molilo i još uvijek moli na našim grobljima.

Mnogima je nekada bilo čudno što se Boga moli da nas oslobodi baš ovoga a onda stiže neko čudno vrijeme i suvremena kuga, pa nam stvari postadoše jasnije. Poslije molitve na groblju išlo se rodbini ili prijateljima na „užinu“.

I ove godine u našem, kotorvaroškom kraju blagoslove polja započeli smo 23. travnja, na blagdan svetog Jurja mučenika, na Slatinskom groblju. Također, na blagdan sv. Marka redoviti su blagoslovi na grobljima u Čepku, Sokolinama i Vrbanjcima.

U kotorvaroškoj župi imali smo blagoslov polja na svim gro-

bljima (Slatina, Čepak, Bilice, Zabrđe, Rokovo groblje, Baščina - Petrušića groblje, Duratovci i Šibovi i Novo Selo).

U župi Vrbanjci blagoslovi su bili na slijedećim grobljima: Luke, Postolje, Staro rujevsko groblje, Orahova i Draguljići. U sokljskoj župi blagoslov polja bio je samo na groblju u Sokolinama na sv. Marka, 25. travnja. Na većini grobalja, poslije blagoslova polja i mise bila je i prigodna zakuska gdje su se „misari“, u prijateljskoj atmosferi, zadržali i osvježili nadomještajući tim činom tradicionalne užine.

fra Anto Šimunović

Spasovo 2013. godine

Prema Bibliji, Isus je poslije uskrsnuća ostao na zemlji 40 dana. Na 40. dan javio se svojim učenicima u Jeruzalemu. Rekao im je, da ostanu u gradu i čekaju dolazak Duha Svetoga. Zatim ih je poveo na Maslinsku goru. Tamo je podigao ruke i blagoslovio ih. I poče uzlaziti na nebo, a oblak ga je zaklonio i više ga nisu vidjeli. Isus je uzašao na nebo, gdje sjedi s desna Bogu Ocu. Dok su apostoli gledali na nebo, pokazali su im se dva anđela u bijelim haljinama i rekli: „Ovaj Isus, koji je uzašao na nebo, tako će opet doći, kao što ste vidjeli da je otišao na nebo“.

Na Spasovo je slavljena sv. misa blagoslova polja na Zabrdskom groblju i Starom rujevskom groblju. Svečano je bilo na oba groblja. U Rujevici se okupio lijep broj vjernika. Poslije sv. euharistije i blagoslova polja slijedio je zajednički objed, a sve je bilo praćeno lijepim vremenom i dobrim raspoloženjem.

Na Zabrdskom groblju bio je nazočan uobičajeno lijep broj vjernika. Poslije blagoslova i mise na samom groblju priređena je uobičajena zakuska i osvježanje. Naravno, bilo je i klasičnih „užinara“ a u poslijepodnevnom satima bio je i malonogometni turnir na igralištu osnovne škole u Zabrđu. Na žalost, ove godine bio je mali broj ekipa na turniru, ali, nadam se da će se to u slijedećim godinama popraviti.

fra Anto Šimunović

Izdavač:

Župni ured Rodenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Zoran Mandić, fra Stipo Karajica, fra Vinko Jelušić, fra Stipo Marčinković, fra Vinko Marković, Luca Koroman

Glavni urednik:

Fra Anto Šimunović

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Lektorica: Luca Koroman

Tiraž: 500 primjeraka

Tiska: "Art Print" Banja Luka

Časopis izlazi dvomjesečno

Primjerak besplatan

Sveti Leopold

Sveti Leopold Bogdan Mandić rođen je 12. svibnja 1866. u Herceg Novom u obitelji s dvanaestero djece. Živeći među pravoslavicima, u njemu je još u djetinjstvu počela rasti želja za jedinstvom i slogom svih kršćana. Odlučio je posvetiti se ekumenskom radu u svojoj zemlji te je pristupio franjevcima kapucinima koji su djelovali u njegovu rodnom gradu i dobio ime Leopold. U Udinama je započeo pripremu za redovnički i svećenički život koja je završena svećeničkim ređenjem 1890. u Veneciji, gdje je ostao nekoliko godina kao ispovjednik. Premda je kraće vrijeme boravio u

Zadru, Kopru i na Rijeci njegov se san o misionarskom djelovanju u Domo-vini nije ostvario na način koji je on zamislio. Poslan je u Padovu 1909. gdje je ostao sve do smrti.

Ispovjedaonica je postala mjestom njegova apostolata. Pronašao je način kako će postati misionarom - svakog pokornika koji je k njemu dolazio, saslušao bi i odriješio prikazujući sve to u korist jednoga od „istočne“ braće. Za njih je molio i prikazivao misu kad god je mogao. Otac Leopold je po čitave dane neumorno ispovijedao i savjetovao. K njemu su dolazili ljudi različitih društvenih staleža, a on je za

svakoga imao prikladnu riječ, redovito blagu, a samo u potrebi prodornu. Oni koji su se kod njega ispovjedili gotovo su se redovito vraćali privučeni njegovom dobrotom, poniznošću, odmjerenim riječima, pouzdanošću i snažnim duhovnim iskustvom. Imao je od Boga dar poznavanja savjesti, pa je i prije nego što bi pokornik progovorio, znao navesti sve njegove grijeha. Mnogima je još za života isprobao čudesno ozdravljenje, pomirenje u braku, obraćenje zalutale djece, dobivanje radnog mjesta ili stana. S godinama su mu nadošle razne bolesti, ali se na njih nije obazirao jer su mu duše pokornika - prijatelja vrijedile više nego njegov vlastiti život.

Otac Leopold umro je 20. srpnja 1942., prije jutarnje svete mise koju nije propuštao ni kada je bio u lošem zdravstvenom stanju. Izdahnuo je izgovarajući riječi molitve „Zdravo Kraljice“. Njegovo se tijelo i sada nalazi neraspadnuto u njegovom grobu u Padovi. Proglašen je blaženim 02. svibnja 1976. Svetim je proglašen 16. listopada 1983.

Za proslavu sv. Leopolda mi smo se pripremali trodnevnicom koju smo započeli na Spasovo, 9. svibnja. Također smo imali i svibanjsku pobožnost, a jer je blagdan bio na mladu nedjelju, na kraju mise imali smo i blagoslov s presvetom oltarskim sakramentom. Sveto euharistijsko slavlje je predvodio fra Marko Bandalo. Poslije smo se družili uz zakusku i osvježenje.

fra Anto Šimunović

Tjelovo 2013. godine

Tjelovo, punim nazivom Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove je katolički blagdan. Slavi se u četvrtak poslije svetkovine Presvetog Trojstva. U Hrvatskoj je, kao i u državama s većinskim katoličkim stanovništvom, neradni dan.

Za Katoličku crkvu, svetkovina je u spomen na ustanovljenje euharistije na Veliki četvrtak. Pojavljuje se u 13., a na cijelo zapadno kršćanstvo proširuje se u 14. stoljeću. Augustinska redovnica sv. Julijana iz samostana kod Liegea u Belgiji, imala je videnje punog mjeseca, na kojem je opazila mrlju.

Puni mjesec je protumačila kao Crkvu, a mrlju kao nedostatak blagdana, kojim bi se častio Presveti oltarski sakrament. Na njezinu molbu, mjesni je biskup za svoju biskupiju uspostavio blagdan, koji se na početku zvao blagdan Euharistije. Sveta Julijana i njezini suvremenici promicali su ideju toga blagdana i željeli ga proširiti na cijelu Crkvu. Papa Urban IV. objavljuje bulu 1264., kojom blagdan Euharistije, želi proširiti na cijelu Crkvu. No, brza smrt ga je spriječila u tome. Tek u 14. stoljeću, papa Ivan XXII. širi blagdan na cijelu Rimokatoličku crkvu. Tijelovo se slavi u crkvama i svetištima diljem Hrvatske. Zanimljiv fenomen koji se veže uz blagdan je „tjelovska procesija“. U procesiju se uvode elementi procesija prošnjih dana sa četiri postaje na četiri strane svijeta te čitanjem evanđelja, molitava i blagoslovom. Na ovaj način uključujući u molitve zazive za opći napredak, protiv zala, nepogoda i pogibelji, uključuju se interesi cijele zajednice te se omogućava sudjelovanje što se ni izdaleka nije moglo ostvariti samo unutar misnog slavlja. I mi smo u našoj župi imali prilagođenu tjelovsku procesiju s dvije postaje. Iako je jutro osvanulo kišno, za vrijeme pučke mise i procesije bilo je lijepo vrijeme te se procesija mogla lijepo obaviti. Taj dan bio je blagoslov polja na groblju u Draguljićima. Tek poslije blagoslova polja i mise nastavila je padati jaka kiša pomiješana s malo leda.

fra Anto Šimunović

Posjet župi Kotor Varoš i Sokoline

Prvo bih se osvrnuo na posjet Predsjednika Hrvatskog Sabora g. Josipa Leke koji nas je posjetio 11.06. 2013. godine zajedno sa g. Tončijem Staničićem Veleposlanikom RH u Sarajevu te konzulicom Dunjom Jevak u Banja Luci, g. Ivanom Šukerom i gđom Marijom Rapo saborskim zastupnicima.

Ova delegacija je dočeka na ispred Spomen Obilježja stradalim Hrvatima u crkvenom dvorištu, gdje je g. Leko položio vijenac žrtvama. Odbor za doček su sačinjavali naši župnici fra Anto i fra Marko, Dragan Juričević, predstavnik u Vijeću naroda, Ivica Marčinković vijećnik u Skupštini općine Kotor Varoš. U delegaciji su bili i ministri u Vladi RS-a g. Čordaš i g. Vidović kao i predstavnici Udruga: Naša Nada, Sv.Rok, Novo Selo, Orahova, UKH Zagreb i Veterana Domovinskog Rata.

U ugodnom razgovoru i razgledanju crkve zadržali smo se dvadesetak minuta nakon čega smo otišli na Sokoline. Na Sokolinama su g. Marko Bilobrk i župnik fra Marko dočekali delegaciju kojoj je prezentirano da ovako izgleda 13 od 18 Hrvatskih naselja na području općine.

Na kraju je g. Leko posjetio i obišao pogone SIM-TEHNIK-a gdje je zaposleno 80-tak ljudi, a u vlasništvu je braće Marić iz Šibova. U ovom dijelu su nam se pridružili ponovno ministri: Čordaš i Vidović kao i Predsjednik Ustavnog Suda RS-a g. Džerard Selman te načelnik općine g. Vučanović i predsjednica Skupštine gđa Enisa Božičković.

U prostorijama njihove upravne zgrade je održan i sastanak. Gospodin Leko, nam je na kraju rekao da će Republika Hrvatska pružiti pomoć Hrvatima koji se žele vratiti kako financijsku tako i političku. Osobno smatram da je posjet bio izuzetno koristan što mi je gđa Jevak i rekla te da nije očekivala da ćemo se tako pripremiti i sve prezentirati. Ono što je bitno nakon ovog posjeta je to da ne mislimo da će se sad sve samo rješavati nego naprotiv sad trebamo pokazati slogu i napraviti programe po kojima možemo tražiti konkretnu pomoć. Moram na kraju istaknuti da, za ovaj posjet, najviše zasluga ima g. Dragan Juričević a ostali smo pripomogli svatko u svojim mogućnostima.

Još jedna bitna, ako ne i najvažnija, stvar nas očekuje ove godine a to je popis pučanstva koji je od 1. do 15.10.2013. Sada je bitno da znamo na koga možemo računati kao popisivače i instruktore. Popisivača trebamo tridesetak, a instruktora 4 zato vas molim da se svi koji su u mogućnosti uključe u ovaj nadasve težak i obiman posao. Svi će biti honorirani koji budu prošli na natječaju. Ja vas molim da pratite kada je natječaj jer su rokovi kratki i treba odmah djelovati. Najbolje da se svi zainteresirani jave meni s kontakt adresom a ja ću ih odmah obavijestiti o svemu.

Nažalost, oni koji ne budu popisani gube sva prava u svom rodnom mjestu.

Ivica Marčinković

Redenje za trajnog đakona u biskupiji Mainz

U Mainzu u katedrali, polaganje ruku kardinala Karla Lehmannaredena 18.05.2013. godine, zaređena su tri trajna đakona. Među njima je i Hrvat Goran Andrijević.

Goran Andrijević je rođen 9. 6. 1966 u Strizivojnoj u Hrvatskoj. Oženjen je, ima 4 djece, Marija 25 Ljubica 24, Marko 19 i Katarina 17 godina. Došao je već kao dijete 1969. godine u Njemačku sa svojim roditeljima, koji su podrijetlom iz Kotor Varoša kao i njegova supruga Marija rođena Lučić.

Goran je završio osnovnu školu u Hocheimu, zatim završava zanat za automehaničara. Nakon toga zaposlen je kao predradnik i vozač u poduzeću za vrtove i uređivanje.

Iz zdravstvenih razloga morao je 2000. godine napustiti dotadašnje poslove, pa se doškolovalao za stručnjaka kompjutorske i telefonske mreže. Nakon završene škole nije se mogao zaposliti i stigao na rub svoga života kao otac koji treba voditi skrb o svojoj obitelji. Tada je odlučio hodočastiti u Marijino svetište. Krenuo je pešice iz Hofheima ranom zorom, i u Marienthal je stigao u popodnevnne sate.

To hodočašće mijenja njegov život. On sam kaže da prije nikad nije bio pobožan. „Samo ponekad sam išao u crkvu. Moja žena je odrasla u dobroj katoličkoj obitelji i svoju vjeru i ljubav prenosi na cijelu našu obitelj.“ Odmah nakon hodočašća Goran dobiva posao kod biskupije Mainz. Goran radi već deset godina u svojoj struci u biskupskom ordinarijatu Mainz. Kroz svoj posao u biskupiji upoznao je svećenika koji je bio nadležan za đakone, i

njemu je povjerio svoj poziv, također je povjerio i svoj poziv svom župniku fra Berislavu Nikiću. Oni su ga ohrabрили i poduprli.

Dvije godine sudjelovao je na tečaju „dopisnog studija Würzburga“ i završio Teologiju a zatim nastavlja trogodišnju pastoralnu obuku u đakonatu. Iako je Goran bio župljanin hrvatske katoličke misije Ruesselsheim Karl kardinal Lehmann izdaje Goranu dekret za službu đakona, na njemačkoj župi gdje i živi sa svojom obitelji.

Goran je imao svoju prvu službu kao đakon u hrvatskoj katoličkoj misiji Ruesselsheimu 19.5.2013. Prisutni su bili: vlč. Ivica Komadina, delegat za hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj, župnik iz domovine vlč. Marijan Đukić župa Kutjevo i župnik fra Berislav Nikić.

Danas Goran Andrijević uvjerenom kaže „Ima smisla vjerovati i moliti se Bogu“.

Marija Ritter rod. Andrijević

VIJESTI IZ DRUGIH ŽUPA

ŽUPA VRBANJCI

Župa Vrbanjci je osnovana 1883. i tada je imala je 59 vjernika. Župnu crkvu sagradio je župnik Petar Pajić, a istodobno su napravljeni župni stan i gospodarske zgrade ali kako su za vrijeme rata jako stradali, župnik Milkan Begić bio je prisiljen graditi novi župni stan. Župa je imala 1992. godine 3 300 vjernika. Sada u župi Vrbanjci ima 15 domaćinstava i 28 vjernika. Sela koja pripadaju župi Vrbanjci su : Rujevica, Plitska, Orahova, Dabovci, Draguljići, Postolje.

U Orahovi nema vjernika izuzev u Donjoj Orahovi gdje boravi jedna naša obitelj s troje djece. Orahova je napuštena. Oživi u vrijeme Svih svetih, blagoslova polja kad mnogi vjernici dolaze obići grobove svojih najmilijih i upaliti im svijeću. Od prošle godine na

O župi, nekad i sad

24.6. na sv. Ivu u Orahovi se slavi sveta misa koju predvodi naš biskup Franjo Komarica.

Rujevica se polako obnavlja, obitelj Jake Čolića je obnovila svoju kuću, vrše se radovi i na obnovi kuće Tomislava Čolića. Jedan od većih problema zbog kojih ljudi ne dolaze češće su putovi i struja. Putovi su zarasli, nikome od vlasti nije u interesu da se putovi osposobljavaju jer znaju da nema stanovnika a šumariji kad zatreba put zbog ulaska u šumu sami ga i naprave. Vrši se nekontrolirana eksploatacija šume, a možda s pravom možemo reći i u dogovoru s nekim našim vjernicima koji kad dođu daju dozvolu za sječu. Putom kroz Plitsku možemo proći

samo kao avanturist.

Danas župa broji stalnih 28 vjernika (8 djece). Ima pojedinaca koji se trude (živciraju) oko svoga, kao i onih koji svojim stavom i pričom (?) ometaju Vrbanjčane u radu i borbi za svoje. Prošle godine (2012.) uređena je iznutra i nanovo posvećena župna crkva sv. Franje u Vrbanjcima (07. 10.2012. godine)

Ove godine, ako Bog da i vlasti se smiluju, promijenit ćemo krovove na župnoj kući i vjeronaučnoj dvorani. Nedavno je, zalaganjem Mate Marića, obnovljena kapela na groblju sv. Marko - Luke.

Možda nas je malo, ali imamo srca za svoje. Jer tko smo bez korijena, bez sv. Franje, bez Vrbanjaca?

fra Marko Bandalo

Blagoslov polja u župi Vrbanjci

Blagoslov polja je tradicija u Crkvi kojom želimo zahvaliti Bogu za sva dobročinstva koja primamo od njega koji je jedini istinski darovatelj. Želimo zahvaliti za dar svih plodova koje nam Gospodin udjeljuje preko polja, njiva i za sve ono čime Bog blagoslivlja naš rad i trud kojim ostvarujemo što je potrebno za dostojan život.

Ovogodišnji blagoslov polja smo započeli na groblju Luke-Vrbanjci, blagoslovili groblje Postolje, Orahova, Draguljići. Na svim grobljima odazvao se lijep broj vjernika, a sam dan blagoslova dogovaran je s vjernicima.

Već nam je postao običaj i tradicija da svaki odbor ili vjernici tog groblje gdje se obavi blagoslov groblja zove vjernici na „užinu“. Dobro to dođe svima, vjernicima tog groblja, drugim ljudima iz drugih sela jer tada čuju razne akcije, padnu novi dogovori i uvijek nešto novo se planira i učini.

fra Marko Bandalo

Sveti Ivo u Orahovi

I ove godine, kao i prošle proslavljena je svetkovina sv. Ive u Orahovoj. Svetu misu je kao i prošle godine predvodio biskup msgr. dr. Franjo Komarica, biskup banjalučki. Bilo je prisutno oko stotinu Orovčana. Unatoč teško pristupačnom putu Orovčani su se potrudili organizirati ovaj pohod svome selu i svome zaštitniku.

Uspjeli su postaviti i šator i pripremiti hranu i piće za sve prisutne. Unatoč lošem vremenu poslije mise (teška kiša) bilo je veselo i raspjevano kako i dolikuje okupljanju na svome i oko svojih svetinja. Sve čestitke i pohvale ekipi koja je ovo pripremila i organizirala, za njihov trud neka ih sveti Ivo pomogne svojim zagovorom.

Nadam se da će se Orovčani i u svim drugim prilikama pokazati kao pravi domaćini, pravi štovatelji sv. Ive i pravi Orovčani.

fra Marko Bandalo

Sveti Anto

Sv. Anto Padovanski zaštitnik je mnogih crkava u svijetu, pa i u Bosni i Hercegovini. Tako je uočnicama 12. i svečanim misama 13. lipnja blagdana sv. Ante Padovanskoga proslavljen u župama širom Bosne i Hercegovine. U ovo teško vrijeme u svetišta sv. Ante pristigli su mnogobrojni štovatelji.

U Banjalučkoj biskupiji sv. Anto Padovanski je zaštitnik pet župa: Čuklić, Bihać, Stratinska, Petrićevac i Prnjavor. Veća, poznatija svetišta su Humac, Bugojno, Dobretići, Busovača, Petrićevac, a i Sarajlije imaju svetište sv. Ante Padovanskog u franjevačkoj crkvi na Bistriku.

U svetištu svetoga Ante u Buso-

vači misu uočnicu predslavio je vrhbosanski nadbiskup uzoriti kardinal Vinko Puljić. Kardinal je istaknuo sv. Antu kao propovjednika i rekao da svi trebamo propovijedati svojim načinom življenja. Svečano misno slavlje na sam blagdan predvodio je fra Mijo Džolan, bivši provincijal Bosne Srebrene. Na Humcu kod Ljubuškoga svečano misno slavlje na blagdan sv. Ante predvodio je splitski dominikanac fra Jozo Čirko. Fra Jozo je u propovijedi govorio o čovjekovoj izgubljenosti u našem mračnom svijetu sebičnosti i zla. Svečanu euharistiju u Dobretićima predslavio je fra Nikica Vujica, gvardijana franjevačkoga samostana u Fojnici. Na

sarajevskom Bistriku u crkvi sv. Ante svake godine je uobičajeno misno slavlje kroz trinaest utoraka, devetnica i trodnevnica. Sarajevski štovatelji sv. Ante punili su crkvu tih dana, a na sam blagdan mise su bile svaki sat. Svečanu misu u 11.00 sati predslavio je mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski. Misa s blagoslovom djece i cvijeća bila je u 16.00 sati, a predvodio je fra Zoran Vuković i pjevao je Bend bistričke mladeži Antonius. U 17.00 sati na blagdan misu je predvodio naš Kotorvarošanin fra Pero Karajica, župnik u sarajevskom naselju Dobrinja, župa sv. Franje Asiškog.

Luca Koroman

Razgovor s fra Perom Karajicom

Ne znam zašto ovaj dio Glasnika nosi nadnaslov „Razgovor s povodom“. Mislim da je svaki susret povod za razgovor ugodni. Fra Peru Karajicu našim čitateljima ne treba posebno predstavljati. Jednostavno to je naš fra Pero, Kotorvarošanin, sada župnik u sarajevskom naselju Dobrinja, župa sv. Franje, utemeljenoj u svibnju 1997. odvajanjem od župe sv. Luke Evanđelista N. Grad Sarajevo i župe Uznesenja Blažene djevice Marije Stup. To je i jedina franjevačka župa u gradu Sarajevu.

Poslije nepunih 11 godina župnikovanja u našem dragom malom Kotor Varošu jeste li se navikli na Sarajevo.

Postoji jedna koincidencija, a to je: nakon 18 godina moga školovanja i boravka na terenu kao mladi kapelan u različitim župama u BiH i Italiji, stigao sam početkom hladnog studenog 1998. kao novoimenovani župnik u naš porušeni kotorvaroški kraj s tri župe gdje sam zdušno radio s preostalim vjernicima oko 60 duša i dijelom povratnika za dobrobit našega kraja i njegovih ponosnih i vrijednih župljana rasijanih diljem Europe i cijeloga svijeta. Točno 18 godina nakon moga završetka studija u Sarajevu došao sam na župničku službu u isti grad koji je također razoren i trpi velike posljedice dubokih ratnih rana i potrganih ljudskih veza.

Kod nas franjevaca postoji zakon i običaj da s novom upravom u provinciji slijede personalne promjene na terenu, smjena župnika i kapelana, tako je bilo u srpnju 2009.

Ni sam nisam htio niti očekivao da ću opet morati započinjati sve iznova u tom dijelu Sarajeva gdje je osnovana nova Župa svetoga Franje Asiškoga na Dobrinji u blizini zračne luke. Iako sam u Kotor Varošu proveo nepunih 11 godina, volio sam još ostati ali nije mi ni palo na pamet tražiti produženje jer tako i drugi svećenici imaju priliku pokazati svoju ljubav i domoljublje prema rodnom kraju koji nije niti sjena onoga prijeratnoga. Sve se nekako dogodilo na brzinu i rekao sam mojoj upravi da me stavi tamo gdje im je najteže iako sam u duši očekivao da će me poštediti nove gradnje i novih izazova na terenu kao što su traženje različitih dozvola i suglasnosti kojima se ne vidi kraj jer se sve

zakompliciralo već godinama prije.

U ovoj državi ako se radi po zakonu ili se nikako ne započne ili se odustane na pola puta. Ipak sam se hrabro nosio s izazovima iako nije bilo nimalo lako ponekad čak ostati sam u tako velikom i dogovornom poslu kao što je gradnja nove crkve i pastoralnog centra.

Nije bilo slobodnog prostora za navikavanje, razmišljanje i odmor jer su već neke suglasnosti istekle ili su im rokovi pri kraju. Dao sam se odmah na posao oko što skorijeg početka gradnje i izrade izvedbenih projekata koje sam nastojao prilagoditi stvarnim potrebama župe a ne velikim ambicijama neke subraće koja su izabrala i prihvatila projekt arhitekta Ivana Štrausa - prevelik i prezahtjevan za tako malu zajednica kao što je naša župa svetog Franje Asiškoga koja se nalazi preko puta sarajevskog aerodroma.

Ovdje u Dobrinji dočekala Vas je izgradnja crkve, kuće s kuhinjom sv. Ante za potrebite. U Kotor Varošu ste obnavljali u ratu srušene crkve i kapelice (brinuli se za tri župe). Traženje raznih odobrenja od vlasti, prikupljanje sredstava za obnovu/izgradnju – isti Vas mlin melje i u Dobrinji. Kakva je razlika biti župnik u Dobrinji u odnosu na Kotor Varoš? (Zaboravite da je Kotor Varoš Vaša rodna župa.)

Što se tiče samoga rada s ljudima nema velikih razlika, ali ipak sam

morao malo smanjiti moj tempo rada jer sam već bio dobro umoran a i zdravlje nije više kao nekada na početku moga dolaska u rodni kraj. Narod je u biti dobar ali umoran od čekanja i pustih obećanja crkvenih struktura kada je u pitanju početak gradnje župne crkve i cijelog pastoralnog kompleksa koji je trebalo dobro prostudirati i djelomično revidirati. Predložio sam arhitektu, kardinalu i provincijalu neke izmjene plana: izbacivanje gradnje kripe i vjeronaučne dvorane uz samu sakristiju. U sklopu župne kuće gradimo i pučku kuhinju Kruha sv. Ante, jer od samog početka uz župnu zajednicu djeluje i pučka kuhinja gdje svakoga dana po jedan topli obrok dobije oko 250 siromašnih ljudi a najmanje je naših župljana.

Sami vjernici su se uistinu radovali kada smo pred naš patron svetoga Franje 2010. dobili građevinsku dozvolu nakon toliko peripetija oko mnogih dozvola i suglasnosti, ni više ni manje nego 26 različitih dozvola iz različitih institucija. Čak sam jednu dozvolu i suglasnost morao tražiti iz Banje Luke za crkvu u Sarajevu. Baš čudno!? Odmah smo potpisali Ugovor s građevinskom firmom Gradnja iz Kiseljaka i krenuli s radovima iskopa temelja i izrade građevinske jame sa svim potrebnim predradnjama.

Velika je razlika između radova rekonstrukcije već postojećih i srušenih objekata za koje se zna kakvi su bili i kakvi trebaju biti za razliku od izrade novoga objekta koji svakoga dana pokazuje moguće obrise buduće građevine. To je kao odrastanje djeteta u zrelu i samostalnu osobu, a to zna biti dug i mučan proces koji zahtijeva stalnu prisutnost na terenu i veliku strpljivost po kiši i suncu tj. po vremenu i nevremenu pratiti radove, pomagati majstorima u tehničkim rješenjima.

Dogovori i pregovori s arhitektom i nadzornim inženjerima, isporuka i kvaliteta materijala, ispravna i stručna ugradnja, rješavanje problematičnih detalja, traženja novčanih sredstava, komunikacija i izvješća prema upravi Provincije i Nadbiskupije, uz sav ostali župni pastoral i administraciju.

Razgovor s fra Perom Karajicom

Do nedavna ste imali mise pod zemljom u vlažnom i neugodnom skloništu kao prvi kršćani u katakombama, a neki vjernici iz župa gdje je misni prostor mnogo ugodniji dolazili su u tu podzemnu kapelicu.

Punih 20 godina naši vjernici i župljani slavili su svete mise i ostale sakramente pod zemljom kao u prvim vremenima kršćanstva. Bilo je to mučno i ponižavajuće jer je to mnoge, a posebno starije podsjećalo na vrijeme nedavnog rata kada su dugo vremena provodili u podrumima i skloništima. Neki su nerado dolazili u te prostorije i radije su išli po drugim bližim i daljim župama, neki su iz drugih župa dolazili k nama jer smo otvoreni za sve dobronamjerne i nastojimo gajiti srdačnu gostoljubivost, ali sam uvjeren da će se mnogi vratiti kad se stvore bolji uvjeti koji polako dolaze do izražaja. I samom meni je bio prvi i jedini cilj čim prije napraviti minimum uvjeta i preseliti u vlastite prostorije jer je atmsko sklonište hladno i zagušljivo tako da je i meni često nestajalo zraka za vrijeme svete mise. Hvala dobrom Bogu i prijateljima i dobročiniteljima: Caritasu iz Dablin (Irska) i humanitarnoj organizaciji pokojnog Artura uspjeli smo urediti garažu i podrum župne kuće za lijep molitveni prostor i tako smo 16.9.2012. slavili prvu svetu misu svoji na svome i radosti nema kraja. Opet smo u podrumu ali smo na svome i imamo grijanje, sveži zrak i dovoljno prirodne svjetlosti a i sami prostor je puno veći.

Moja je velika želja čim prije preseliti u novu crkvu koja je pod krovom i sada radimo toranj visine 26 metara. Baš mi puno nedostaje zvuk zvona... možda je presmiono ali bih bio presretn da do Božića i zvono zazvoni, ali ali....

Vjernici nekim župnicima zamjeraju što oni „odrade“ misu i nema ih više. Gotovo ni jedan župnik se, poslije mise, ne priključi narodu Božjem. Župne urede vode neki zaposlenici ili volonteri, pa je katkad teško i u uredu naći župnika. Vjernici im to mnogo zamjere. Je li svećeničko zvanje postalo zanimanje?

Bojim se da dobrim dijelom imate pravo, ali sam uvjeren da ima vrijednih pastoralnih radnika koji savjesno obavljaju svoje svećeničke obveze i da dobrano borave u župi tj. na raspo-

laganju su ne samo vjernicima već i drugim ljudima. Lijepo bi bilo vjernike dočekati pred ulazom, poslije se zadržati s njima u razgovoru ili uz kavicu, ispratiti ih i pozdraviti ostale koji nisu došli na misu, ali je to sve do osobnog stava svećenika. Meni je drago kada se poslije svete mise družimo u prostorijama župe uz kavicu ili čašicu tako da vjernici to osjećaju kao svoju kuću ali to iziskuje malo spontanosti, širokogrudnosti i još manje materijalnih sredstava, kava, loza, sok ili koji slatkiš..., a vjernici će to znati prepoznati i poštovati. Nije dobro da je svećenik sebičan ili škrt.

Bili ste u Italiji, putovali po svijetu, susretali se s vjernicima raznih naroda, običaja i podneblja. Kako biste nam predstavili vjernika katolika općenito?

Budući da sam bio na župi u Italiji a također sam istovremeno studirao, a malo sam i proputovao svijetom, moram reći da su vjernici katolici vrlo otvoreni Bogu, Crkvi i novim izazovima koje moderni svijet donosi ili nameće. Naši vjernici su većinom tradicionalni tj. navezani na crkvu i nedjeljnu misu, ali samo to nije dostatno. Zapadni kršćani su više teološki obrazovani i socijalno osjetljivi tako da ih je potrebno samo motivirati i poticati a oni se znaju organizirati na molitvu, socijalno zauzimanje, teološku izobrazbu i sve više volonterski raditi za opće dobro. Nije lako ići u nepoznate zemlje i krajeve i živjeti angažirano svoju vjeru radeći i tako svjedočiti duh evanđelja, jer znamo da je vjera bez djela mrtva. Vjera i ljubav ne poznaju granica. Našim ljudima je potrebno malo više spontanosti i spremni su organizirati humanitarne akcije. Dobro je da su mladi sve više uključeni u sve aktivnosti jer oni su budućnost naroda, nacije, društva, crkve i obitelji.

Naši Kotorvarošani Vas vole, pozivaju da krstite djecu, vjenčate. Danas u vrijeme kada je sve globalno mnogi domoljublje i zavičajnost smatraju nazadnjaštvom. Što čovjeku znači veza s rodnim krajem?

Dobro je da naši ljudi imaju dobar osjećaj za zavičaj i domovinu, ali me brinu neki stariji koji su taj osjećaj izgubili ili potisnuli. Mislim da su u duši malo potišteni ili čak nesretni, treba i njih razumjeti, možda su se umorili od stalnih gradnji i novih započinjanja.

Raduje me da mladi srednjih godina koji imaju djecu i obitelji, nose teret društva, često prisutni u rodnom kraju, pomažu rodbinu i starije, grade, obnavljaju, čuvaju i obnavljaju naše svetinje i groblja, druže se, dovode djecu, unuke, svoje nove prijatelje i susjede. To je za svaku pohvalu!!!

Lijepo je što nas je okupila i ujedinila naša „kotorvaroška ljepotica“ na koju smo svi bili i ostali ponosni i koju smo zdušno obnavljali i radovali se njezinu odrastanju i novom ruhu, ona nas poziva, čeka, grli, ispraća, dočekuje, prati, obvezuje, spaja... Na nju smo ponosni i ona je ponosna na nas, zato se ne plašimo. Ponekad nam drugi predbacuju da svoj rodni kraj previše naglašavamo, o njemu govorimo i pjevamo, nosimo ga u sebi, jednostavno dio je nas i našeg ljudskog, nacionalnog i vjerničkog identiteta. Jer, čovjek bez identiteta i čvrstih korijena lako se izgubi ili ne daj Bože proda za ono malo novca koji se lako potroši, ali ljubav i pravo domoljublje se ne troše. Zato mi je uvijek teško i žao kada umre rodoljub i domoljub, ako je još i povratnik to je onda još tužnije. Ponekad se i Bogu tužim zašto često sebi poziva baš domoljube, ali On najbolje zna što je za nas bolje: ostati ili otići!!!

Neki naši ljudi pomažu i svojim prilozima izgradnju crkve u Sarajevu i ja sam im uistinu zahvalan i često kažem da se ne bih bojao graditi novu crkvu i cijeli pastoralni centar s našim dobrim ljudima i vjernicima čak i ovdje u Sarajevu.

Svaki moj slobodni trenutak rado provodim u radnom kraju, a posebno na Baščini. Na to sam ponosan i nimalo mi nije žao kada sam se vratio iz Južne Italije u naš porušeni kraj s ono malo vjernika koji su ostali ili su se vratili. Ne želim spominjati muke i probleme koje sam susretao prilikom obnove naših vjerskih objekata i borbe za uključivanje u projekte obnove obiteljskih kuća. Čitatelji znaju što su sve prolazili u procesu povratka oduzete imovine, obnove i vraćanja života u domove.

Samo dobri i milosrdni Bog zna naše patnje, nevolje, radosti, uspjehe, suze, molitve, zavjete i križeve...

Završavam ovo pisanje za jubilarni 100. broj Glasnika: *Nema raja bez rodnog kraja...*

Razgovarala Luca Koroman

Razgovor s prof. dr. Ivom Pranjkovićem

(Kotorvarošanimom i redovitim profesorom na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Prof. Pranjkoviću, rođeni ste u Čepku 1947. godine. Što biste kao karakteristično izdvojili iz svoga djetinjstva i osnovnoga školovanja u Kotor Varošu?

Rođen sam u obitelji s petero djece (četiri brata i jedna sestra, najmlađa). Otac Marko (zvani i Markić Malićev) bio je radnik u pilani (u Rujevici), a majka Ruža (rođena Ružić, iz Domića) domaćica. Bili smo siromašni, ali je moja mama bila ne samo vrlo dobra domaćica nego je i dosta dobro privređivala za obitelj. Imala je odličan vrt pa je prodavala mahune, presadu, zelenu salatu i sl. To je bitno pripomoglo našem školovanju, a svi smo ponešto završili. Najstariji brat Marko završio je tehnološki fakultet, pokojni brat Mato tehničku strojarsku školu u Zagrebu, brat Ilija (poznatiji kao Miko) rano je otišao u Njemačku i tamo završio srednju školu, a sestra Marica završila je trgovačku školu u Banjoj Luci. Bili smo, koliko se sjećam, jedina obitelj u Čepku koja je proizvode iz svoga vrta prodavala na placu. Osim toga otac je bio i dobar stolar, a dobro se razumio i u građevinske poslove. U tekuće poslove bili smo dakako aktivno uključeni i mi djeca, i u bašči, i u štali, i na njivi, i s kravama. Osobno sam neke poslove čak i volio (npr. branje graha).

Osnovne škole rado se sjećam. Volio sam sve svoje škole, pa i tu osnovnu. Bio sam odličan učenik i već tada pokazivao posebne sklonosti prema književnosti pa sam bio i angažiran osobito u dramskoj sekciji i u knjižnici. Volio sam i svoje nastavnike, osobito nastavnika iz hrvatskoga („srpsko-hrvatskoga“) koji se zvao Boris i koji me je znao voziti na svojoj vespi, pa sam se pravio važan.

Kako je došlo do toga da ste se nakon osnovne škole odlučili za Franjevačku gimnaziju u Visokom?

U tome je najvažniju ulogu odigrao tadašnji kotorvaroški župnik fra Čedo Čondrić, koji je to predložio

mome tati. Osobno ne mogu reći da mi je to bila neka žarka želja, ali nisam imao ništa ni protiv. Školu sam odmah zavolio, i zbog toga što je bila vrlo dobra, i zbog profesora, i zbog kolega, od kojih sam s nekima do dana današnjega u izvrsnim prijateljskim odnosima. Od profesora sam osobito volio fra Ignacija Gavrana, fra Šimu Šimića i fra Miroslava Abaza. Završio sam cijelu gimnaziju (1962.-1966.), a zatim i novicijat u Kraljevoj Sutjesci. Bio sam nekoliko dana i na teologiji, ali sam nakon toga (1969.) napustio franjevački red i upisao studij hrvatskoga jezika i komparativne (svjetske) književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Nakon studija radili ste neko vrijeme i u Kotor Varošu?

Na srednjoškolskom centru u Kotor Varošu zaposlio sam se još kao apsolvant, pa sam zapravo i diplomirao iz Kotor Varoša. To mi je bilo i prvo nastavničko iskustvo, ali ne i prvo radno mjesto. Radio sam naime kao student neko vrijeme u Nakladnom zavodu Matice hrvatske u Zagrebu. U Kotor Varošu sam proveo jednu školsku godinu. Bilo mi je uzbudljivo i

zanimljivo iako sam bio ponešto i razočaran i razinom znanja kod učenika i dijelom radnog kolektiva. Kotorvarškoj Partiji očito sam bio sumnjiv već i zbog toga što sam bio u fratrima, pa su mi neki partijaši u kolektivu čak čitali i pisma. Jedno od pisama, u kojem su me fratri iz novicijata (meštar novaka fra Andrija Zirdum) molili da ocijenim neke pjesme Željka Ivankovića (koji je danas jedan od najboljih pjesnika i esejista u BiH), poslali su izravno sekretaru Komiteta Luki Vinojčiću. Bio sam i saslušan u SUP-u u Banjoj Luci, ali moram reći da su ispitivači (jedan Srbin i jedan Musliman) vrlo korektno postupali prema meni i relativno me brzo ostavili na miru. Ubrzo nakon tih saslušavanja dobio sam i mjesto (najprije lektora, a zatim asistenta) na Odsjeku za kroatistiku (tada se zvao Odsjek za jugoslavenske jezike i književnosti) na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na to me mjesto predložio tadašnji predstojnik Katedre za hrvatski standardni jezik, nasljednik Ljudevita Jonkea prof. dr. Krunoslav Pranjić.

Ostali ste cijelo vrijeme u dobrim vezama s bosanskim fratrima?

Štoviše, te veze nisam nikada ni prekidao. Za vrijeme studija vrlo sam se često vidao s pokojnim prijateljem, slikarom i pjesnikom fra Antom Lešićem (koji je u to vrijeme studirao povijest umjetnosti u Zagrebu i koji je prethodno bio i kotorvaroški kapelan), a dok sam radio u Kotor Varošu, intenzivno sam se npr. družio s tadašnjim kapelanom fra Grgom Vilićem koji mi je bio prijatelj još iz sjemeništa (bio je dvije godine stariji), iako su me neki dobronamjerno upozoravali da to ne bih smio činiti. Kasnije kad sam završio studij, odazivao sam se kad god sam mogao na pozive da sudjelujem na znanstvenim skupovima koje su organizirali bosanski fratri. Prvi poticaj za to dao mi je naš Slavko (Anto) Kovačić kad je bio jedan od organizatora znanstvenoga skupa o mome prvom komšiji, po mnogom dobru čuvenom fra Jozi Markušiću iz Čepka. Otada sam gotovo svake godine sudjelovao na kakvome skupu (upravo se ovih dana spremam za jedan znanstveni skup u Rami), a i inače sam redovito posjećivao fratre i u Sarajevu i u Visokom. Osim toga organizirao sam u više navrata i ekskurzije za svoje studente i kolege s odsjeka s posebnim naglaskom na najstarijim franjevačkim samostanima u Bosni (u Kraljevoj Sutjesci, Fojnici i Kreševu). Danas su te veze s fratrima na neki način i institucionalizirane jer smo u Zagrebu osnovali Udrugu bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, pa se redovito sastajemo, komuniciramo s gimnazijom i pomažemo joj, održavamo sabore Udruge po Bosni, pa tako i ove godine imamo godišnji sabor baš u Visokom.

Čime se zapravo bavite kad odlazite na te znanstvene skupove?

Bavim se najviše jezikom u djelima bosanskih franjevaca među kojima ima i djela neprolazne kulturnopovijesne pa i estetske vrijednosti, djela koja pripadaju ponajboljim ostvarenjima u cjelokupnoj hrvatskoj i bosanskohercegovačkoj kulturnoj povijesti. Takva su npr. djela fra Matije Divkovića, Jajčanina fra Stjepana Margitića, djela izvanrednih franjevačkih ljetopisaca iz 18. stoljeća (fra

Nikole Lašvanina, fra Bone Benića i fra Marijana Bogdanovića), zatim djela fra Filipa Lastrića, fra Grga Martića, našega Banjolučanina Ivana fra Frane Jukića, Varcaranina fra Ante Kneževića (koji je umro kao župnik baš u Kotor Varošu), pa i neka djela našega Čepčanina fra Joze Markušića. O tim sam djelima (posebno o jeziku franjevačkih ljetopisa) objavio dosad dvije knjige (jednoj je naslov Hrvatski jezik i franjevci Bosne Srebrene, a drugoj Franjevačko spisateljstvo na hrvatskome jeziku).

A čime se inače najviše bavite?

Osim jezikom i kulturnom poviješću bosanskih franjevaca najviše se bavim gramatikom hrvatskoga jezika (zapravo dijelom gramatike pod nazivom sintaksa u kojoj se proučavaju načini na koje se organiziraju skupovi riječi, rečenice i tekst), zatim stilistikom (ponajprije jezikom i stilom u književnim djelima) te poviješću hrvatskoga jezika i jezikoslovlja. Objavio sam između ostaloga (zajedno sa svojim profesorom i prijateljem Josipom Silićem) i Gramatiku hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta. Sa spomenutih područja objavio sam dosada desetak knjiga i stotine studija, rasprava, članaka, osvrta i sl. u znanstvenim časopisima, u različitim zbornicima ili u novinama. Trenutno ste uključeni u rad na knjizi pod naslovom Hrvati u Kotor Varošu.

Kakva će to biti knjiga?

Knjigu Hrvati u Kotor Varošu priređujemo na tvoju inicijativu. Osim tebe i mene u pripremi knjige aktivno je sudjelovao i Luka Vinjočić. Zamisljena je kao svojevrsna spomenica povodom 20. obljetnice srpske agresije na Kotor Varoš. Sadržavat će kratku povijest kotorvaroških Hrvata, s posebnim osvrtom na događaje vezane za Domovinski rat, tj. na srpsku agresiju i njezine posljedice, na odjeke te agresije u hrvatskome tisku, također s iscrpnim popisom žrtava, zatim stare zapise o kotorvaroškom kraju i katolicima u njemu (npr. u već spomenutim ljetopisima), osvrt na Drugi svjetski rat s iscrpnim popisom žrtava toga rata, zatim neke kotorvaroške narodne

pjesme (koje je zabilježio don Mihovil Pavlinović 1874. godine u Kotor Varošu), popise svih župnika i kapelana i u Kotor Varošu, i u Sokolinama, i u Vrbanjcima, popise svećenika i časnih sestara iz kotorvaroškoga kraja, tekstove vezane za nedavno obilježavanje 20. obljetnice srpske agresije itd. Može se reći da će ta knjiga biti svojevrsni nastavak odlične knjige Ante Slavka Kovačića Katolici u kotorvaroškom kraju iz 1989. godine. Mislim da će knjiga biti zanimljiva Kotorvarošanima, onim starijima da se podsjetu na svoj lijepi zavičaj i njegovu prošlost, a mladima da se pobliže upoznaju s krajem iz kojega potječu njihovi očevi i djedovi.

Ovaj razgovor bit će objavljen u jubilarnom 100-om broju zavičajno-župnoga glasila Glasnik kotorvaroškog kraja. Za sami kraj što biste poručili čitateljima i samim Kotorvarošanima?

Nakon svega što se događalo u vezi sa srpskom agresijom na Kotor Varoš i njezinim posljedicama teško je biti pametan. Naravno da bih volio da se što je moguće više naših ljudi vrati u Kotor Varoš, ali sam posve svjestan i toga da tom povratku ima prevelik broj prepreka, koje mislim da ne treba ni posebno objašnjavati. Zato apeliram na to da se bar imanja ne prodaju u besćenje, osim ako nije krajnja, baš krajnja nužda da se to učini. Bogu hvala, naši su se ljudi uglavnom dobro snašli pa nema mnogo onih koji moraju prodati svoju čačevinu da bi opstali. Ta će naime imanja, posebno kuće, funkcionirati bar neko vrijeme kao svojevrsne vikendice, koje našim ljudima, posebice onima u Slavoniji ili u Zagrebu i njegovoj okolici nisu daleko, pa mogu bar povremeno odvesti svoju djecu da upoznaju rodni kraj svojih roditelja. Po mom mišljenju to je vrlo važno jer rodni kraj ne biramo (kao ni roditelje, naprimjer), pa je važno da o toj činjenici vodimo računa. Ako to ne budemo činili, ostat će u nama samima jedna praznina koju ćemo teško nadoknaditi bilo čim drugim, a ta će praznina nužno ostaviti traga i na našoj djeci.

Razgovarao fra Stipo Karajica

Nije nogometaš, ali je jednako uspješan

Sedamnaestogodišnji Mateo Kovačić nadmašio trkačku konkurenciju i najvio sjajnu budućnost.

Sigurno ste čuli za kotorvarošana Matea Kovačića, mladog hrvatskog nogometaša koji je zadivio svijet izvedbama u natjecanjima na kojima je nastupio. No ovdje se ne radi o 19-godišnjem nogometnom reprezentativcu Hrvatske i članu milanskog Intera, već njegovu imenjaku i prezimenjaku koji konkurenciju nadmašuje u atletici.

Prvi je put progledao prije 17 godina (19. srpnja 1996.) u Würselenu, njemačkom gradiću u okolici Aachena, nedaleko od granice s Nizozemskom. Zajedno s roditeljima Pilom i Anđelkom se u trećoj godini života preselio u Zagreb gdje započinje svoju sportsku karijeru atletičara.

Izniman sportski talent Mateo je pokazao tijekom osnovnoškolskog obrazovanja. Još kao učenik šestog razreda Osnovne škole Savski Gaj nastupio je na državnom natjecanju u atletici i bio najbrži u disciplini 300 metara. Dovoljno da ga treneri iz Atletskog kluba Agram pozovu da im se pridruži. "Dosad sam imao dobrih uspjeha, od kojih je najveći norma za Svjetsko prvenstvo za mlade juniore

koje će se održati u Donjecku od 10. do 14. srpnja", ističe skromni Mateo, danas učenik Strojarske tehničke škole Fausta Vrančića (smjer tehničar za

računalstvo).

Potencijal budućeg vrhunskog atletičara Kovačić mladi potvrdio je i na nedavno održanom Prvenstvu Hrvatske u Čakovcu, kada je bio jedna od glavnih zvijezda. Osvojio je čak četiri zlatne medalje u disciplinama 400 i 800 metara (pojedinačno) te štafetama 4x100 i 100+200+300+400 metara. Rezultat koji ga profilira kao vodećeg srednjoprugaša Lijepe naše.

Usprkos svim ostvarenim rezultatima, Mateo će nakon svega ostati čvrsto na zemlji i zahvaliti onima koji su mu omogućili da ostvari tako dobra vremena. "Svakodnevno treniram na stadionu SRC Mladost uz svoje trenere Mladena Katalinića, Ljiljanu Čulibrk (direktorica kluba, op.a.), Danijelu Grgić (kotorvarošanka), Antoniju Žalac i Jasminku Katalinić", naglasio je.

Vjerujemo da će jednog dana neosporni talent koji Mateo posjeduje te rad i upornost koji ulaže u svoje treninge i nastupe rezultirati uspjesima i na seniorskoj razini. Jedno je sigurno – zasad je na dobrom putu.

Fra Stipo Karajica & Josip Tolić

Naši darovatelji

Za spomen obilježje

1.	Anto Kovačić	50 EUR
2.	Mijo Šipura, Mate	30 EUR
3.	Jela Šipura ud. Mate	100 EUR
4.	Ruža Podrug	20 EUR
5.	Ljubica Jukić	50 EUR
6.	Ilija Vujeva	50 EUR
7.	Marko Grgić	50 EUR
8.	Anđa Šipura Marka	200 HRK
9.	Mijo Šipura Markov	200 HRK

10.	Mijo Šipura Ivin	200 HRK
11.	Ivo Marčinković (Pejavin)	100 CHF
12.	Perka Grgić	50 EUR
13.	Ljuban Marić	50 EUR
14.	Marko Pezerović	25 EUR
15.	Stipo Josipović-Županov	10 EUR
16.	Stipo (Ive) Kljajić	100 KM
17.	Stipo Franjić Stepinac	50 EUR
18.	Ivo (Stipe) Matanović	100 EUR

Za Glasnik

1.	Josip Čolić	20 EUR
2.	Marko Grgić	20 EUR
3.	Stipo i Marica Marković	20 EUR
4.	Mara Marić	10 EUR
5.	Mato Kljajić	50 HRK

6.	Jozo Petrušić	100 EUR
7.	Martin Josipović	100 HRK
8.	Stipo Lučić	200 HRK
9.	Ivica Topalović-Đemin	10 KM
10.	Ivka Bujdo	20 KM

Neke naznake o seljenju katolika na kotorvaroškom području

Migraciona kretanja na kotorvaroškom području, kao i na širem bosanskohercegovačkom, teško će ikada u potpunosti biti istražena, jer postojeći povijesni izvori o tome malo govore, ali se ipak na temelju općeg stanja s pouzdanjem može zaključiti da je na određenim područjima bilo iseljavanja i doseljavanja stanovništva. Pretpostavlja se da su se brojni kršćani iz ovog kraja u vrijeme turskog opsjedanja i zaposjednuća iselili preko Save u kršćanske zemlje.

Isto se zbilo i u vrijeme austrijsko-turskog rata (1683-1699) kao i u nekim kasnijim periodima. Ima određenih podataka o doseljavanju muslimanskog stanovništva na ovo područje.

Što se tiče katolika teško je vjerovati da su oni u kotorvaroški kraj doseljivali za vrijeme turske vladavine iz nekih drugih krajeva jednostavno zbog toga što im se nije dolazilo u neslobodu i nesigurnost. Isto tako nije bilo masovnijeg doseljavanja, koje bi se osjetilo i na seoskim područjima, ni za vrijeme Austro-Ugarske.

Ono malo činovništva, zanatlija i trgovaca, koji su ovamo došli nakon austro-ugarskog zaposjednuća, nastanilo se u samom Kotor

Varošu ili u onim mjestima koja su imala određenu privrednu budućnost. Odatle pojava da se u popisima javlja povećan broj katolika u Vrbanjcima, Maslovarama, Skender Vakufu i Šipragama.

Međutim, većina tih doseljenika samo se privremeno ovdje zadržala ili se kasnije odselila.

U poratnom razdoblju priličan broj katoličkih obitelji doselio se u kotorvaroške župe, posebice u sela bliže Vrbanji, iz pograničnih župa Dobretića i Jajca.

Neke određene podatke o kretanju katoličkog pučanstva na kotorvaroškom području sadrže navedena izvješća, matice župa i statistički pregled na temelju kojih se mogu izvesti dosta pouzdani pokazatelji u kojim se pravcima odvijao proces seljenja. Naime, ako se bolje pogleda pregled negdašnjih i postojećih prezimena katoličkih obitelji s ovog područja, vidljivo

je da su se mnoge obitelji iz gornjih, brdskih i planinskih sela naselile u donja, bliža Vrbanji.

Ovom problemu bi svakako trebalo pokloniti više pozornosti i svestranije ga istražiti, ali ovaj put ćemo se zadovoljiti da ga tek naznačimo navodeći pregled negdašnjih i sadašnjih prezimena katoličkih obitelji ovoga kraja te uz svako prezime ona sela (mjest) u kojima se ono javlja tijekom povijesti ili sada postoji. Pri sastavljanju ovog popisa služili smo se navedenim izvješćima biskupa Dragičevića (1744) i Bogdanovića (1768), Maticom krštenih kotorske župe (Liber baptisatorum ab anno 1751-1779), imenikom župnika fra Ante Gutića, odnosno fra Marijana Markovića, Stanjem duša (Status animarum) vrbanjske župe od 1884. godine, kao i priopćenjima sadašnjeg kotorvaroškog, sokolskog i vrbanjskog župnika o stanju u župama 1986. godine.

Banjalučki trapisti (13)

Prošle godine navršilo se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino selo kod Banje Luke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove obljetnice povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banje Luke i njezina kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene.

Opat Dominik uspio je nakon mnogih poteškoća, dopisivanja i zauzimanja u Sarajevu s Vladom dogovoriti da se izgradnja mosta podijeli nadvoje, to jest da pola troška snose trapisti, a drugu polovicu Vlada. Međusobnim ugovorom obvezali su se također na isti način i održavati novi most. I tako je 28. ožujka (marta) 1904. godine započela gradnja mosta na Vrbasu. Željezna konstrukcija montirana je 15. listopada (oktobra) te godine, a 12. studenoga (novembra) pušten je u promet. Svečani blagoslov mosta obavio je 27. studenoga (novembra) 1904. godine fra Marijan Marković, biskup banjalučki, uz nazočnost brojnih gostiju, uglednih uzvanika, te građanskih i vojnih dužnosnika iz Banjaluke. Most je dobio ime Most sv. Bernarda. Time je bio riješen veliki problem prometa robe i ljudi preko rijeke Vrbas.

Porušen je u Drugom svjetskom ratu i nakon toga ponovno sagrađen.

Sirotište u vrijeme opata Dominika

Opat Dominik trudio se, poput svojih prethodnika, kroz cijelo vrijeme svoje opatske službe posebno oko razvoja sirotišta i škole uz njega. Stoga je nastojao najbolje redovnike odvojiti za učitelje i odgojitelje djece. Kako su trapisti organizirali život djece u ustanovi koja se najprije zvala "Sirotinjski zavod o.o. trapista i rimokatolička osnovna škola", a kasnije "Sirotište sv. Bernarda i rimokatolička osnovna škola"? Strogi redovnici i rad s djecom - je li to spojivo?

Trapisti su djeci uz redovitu nastavu organizirali i više izleta tijekom godine na razna mjesta u banjalučkoj okolici. O nekim izletima kroničar sirotišta bilježi sljedeće: "Kako su bili pravi prijatelji mladeži i u pravom smislu odgojitelji, znali su šta djeci manjka, igra i čisti zrak. Tako ih već vidimo kako 5. veljače (febru-

ara) 1894. priređuju sa pitomcima izlet u Banjalučko polje, a 17. ožujka (marta) na Lauš, gdje ih upućuju u upoznavanje prirode, poučavaju o vrijednosti kamenog uglja, kojim obiluje ova okolica. Na tim izletima upućuju ih i u prošlost njihove domovine - Bosne ponosne".

Vodili su također i brigu o zdravlju povjerene im djece. Pratimo dalje kroničara: "...a neko vrijeme bio je i br. Servacije, dok nije otišao u samostansku apoteku. I otale je on redovito dolazio i pregledao bolesne pitomce i davao im potrebne lijekove".

Kroničar opisuje napose djelovanje o. Roberta Mašeka. O njemu piše: "On je odmah iza okupacije ostavio svoju domovinu Češku i došao u Bosnu. Tu je služio po raznim mjestima kao činovnik i uvidjevši ispravnost svijeta, povuče se 1890. g. u trapiski samostan te postane skromnim redovnikom. Budući da je po zvanju već u svojoj domovini bio učiteljem, starješinstvo ga u tom svojstvu namjesti u sirotištu, gdje je neumorno i neprekidno radio sve do nekoliko dana prije smrti. Preuzevši teške dužnosti direktora sirotišta vršio ih je savjesno kroz dvanaest godina. Zaboravio je sebe, žrtvovavši se za druge. Držim, da neću pretjerati ako ustvrdim da je ugled zavodske škole podigao do najvećeg stepena do kojega se mogla u ono doba podići osnovna škola u onakvim prilikama u kakvim je onda Bosna bila u pogledu školstva. Uveo je u zavodu i školi stalan red i time udario čvrst temelj na kojem su njegovi nasljednici mogli graditi. Svoju neumornu dušu predao je Gospodinu 10. ožujka (marta) 1910. godine".

Kino-aparat:

Trapisti su prvi nabavljali djeci "čuda tehnike" koja su se tada počela pojavljivati. Strogi redovnici očito su znali čitati duh vremena koja su dolazila.

Godine 1910. u samostan ulazi kino-aparat. Kroničar bilježi: "Ove godine (1910) dobiva zavod od prečasnog o. opata Dominika kao dar - kino-aparat, te su se često prikazivali filmovi iz dječjeg i poučnog života, a nabavljani su od jedne katol. tvornice u Beču".

Ubrzo je nabavljen i prvi gramofon (šk. g. 1911/12). To je za kroniku važan događaj: "Marnim nastojanjem zavodskih učitelja o. Maksa i o. Mavre nabavi se za zavod i gramofon, koji prvi put sviraše na imendan o. Celestina, direktora, a i nadalje je vršio svoju sviračku dužnost, čak i na šetnjama. Za lakši prijenos priređena su mu i kolica, te je jednim takvim transportom puklo i pero (Feder), koje se više puta popravljalo, ali se nije popravilo kako treba".

Razvijali su i vanškolske aktivnosti. Jedna od tih bila je i tamburaški zbor osnovan šk. g. 1912/14: "Direktor o. Celestin, imajući u vidu što bolji napredak i što svestranije razvijanje duševnih sposobnosti povjerenih mu pitomaca, osniva u zavodu tamburaški zbor 'Bosanski slavuj' i sam ga počinje vježbati. Kako se je kasno počelo, ipak se uspjeh pokazao, jer su pitomci na zaključnom ispitu prvi put javno istupili prateći pjesmu 'Na vojsku!' Zbor kasnije dobije i svoju zastavu, koju mu je darovao preč. g. o. Dominik Assfalg, opat, a vrlo su je lijepo izradile vješte ruke č. sestara iz 'Nazareta'."

Banjalučki trapisti (13)

Priredio: mons. Ivica Božinović

Ni u teško vrijeme Prvog svjetskog rata nije opat Dominik dopustio zatvaranje sirotišta. Ostao je radi mobilizacije, koja nije zaobišla ni redovnike, bez mnogih članova u Mariji Zvijezdi. Prilagodio se novonastaloj situaciji, ali nije odustajao. Zabilježeno je: "Koncem srpnja (jula) 1914. zametne se i strašni svjetski rat, koji sa sobom donese i promjene u zavodu. U prvom redu ukine se poslijepodnevna nastava, jer su oveći dječaci pomagali obavljati lakše poslove u gospodarstvu, pošto je nastala oskudica u radnim silama".

Kako je zapravo izgledao jedan dan u sirotištu:

O tome jedan pitomac piše i ovo: "Točno u pet sati u radnje dane, u sve-tačke u pet i po ujutro zazvoni zavodsko zvono koje nas zove da se dignemo iz toplog kreveta. Imamo dvije spavaonice, koje su skupa, samo ih dijeli tanki zid sa malašnim vratašcima. U jednoj spavaju veća, a u drugoj manja djeca. Kreveti su u spavaonicama poredani u više redova. U svakoj spavaonici spava po jedan brat prefekt, koji pazi i po noći na nas. Svaki pojedinac ima za sebe gvozdeni krevet, u kojemu je slamnjača, jastuk i bilja (deka) prema potrebi. Iza spavanja mora svaki sam pospremiti svoju postelju, jer nema više matere ni sluškinje da bi one za nama pospremile. Kad se obučemo, izmolimo kratku jutarnju molitvicu i onda sidemo dolje u umivaonicu. Svaki nosi svoj kaputić u ruci i zavrnutih rukava hiti da se opere. Ta se operacija strogo nadzire. Dva pazitelja vrše svoju dužnost, te tjeraju nemarnjake da dobro

operu glavu, vrat i ruke. Voda je dapače mrzla, osobito u zimsko doba, ali što ćemo, jer nas na to tjeraju, pa k tomu još kažu da je studena voda zdrava. Poslije pranja sabiremo se šuteći u sali, gdje izmolimo Anđeoski pozdrav i na to idemo dugačkim hodnicima k misi...

Jelo dobivamo četiri puta na dan. Ujutro imamo 'prežganku' u radne dane, a nedjeljom i svecem kavu sa dosta velikim komadom kruha. O podne imamo za objed juhu i povrće. U svetačne dane dobijemo još i mesa u dosta velikim porcijama. Za užinu u tri sata dijeli nam se po komad kruha. Za večeru dobivamo juhu ili što drugo... Svatko ima svoje određeno mjesto i svoje vlastito suđe: tanjur i kašiku. Na pojedine stolove stavljaju se zdjele iz kojih uzimamo velikim kašikama koliko komu treba. Kod jela smo mar-ljivi, ne svadamo se i ne govorimo, osim ono što je potrebno. Poslije jela pospremimo sve, jer mora vladati najveća čistoća. Na to idemo u redu opet u drugu veliku dvoranu, koju zovemo zabavište. Kad je lijepo vrijeme idemo na školsko dvorište. Tu se skače, viče i igra po miloj volji... U stražnjem kraju (te dvorane) je odijeljena pozornica, gdje pitomci prikazuju dva ili tri puta godišnje svoju umjetnost. Za zimsko doba zaluta k nama gdjekada i koji film... Naš gramofon ispunjava pauze dugih večeri u svetačne dane. A kadgod zaluta k nama i koji mađioničar ili akrobata, pa se nadvimo i njihovim umjetnostima...

Kakvih pet minuta prije osam zazvoni zvono koje nas zove da se poredamo dva i dva. Iza toga opet kratki znak zvonom, i eto, naš se red vijuga stepenicama u školu. Škole su nam na gornjem spratu... U 10 sati je kratki odmor, ali iza četvrt sata mora svak biti na svom mjestu, jer treba da sluša i dalje predavanja naših dobrih učitelja... Četvrt sata prije podne svršava se nauka. Budemo dosta umorni, jer nije to šala četiri sata mirno sjediti i pažljivo pratiti nauku...

Glas zavodskog zvona rado slušam, a osobito o podne, kad nas zove na ručak... Nakon objeda je prosto vrijeme za igranje sve do jedan i po. Radimo dnevno od jedan i po do četiri sata popodne. Zaposleni smo različitim poslom. Nekoji pomažu u vrtu, kuhinji, a drugi opet čišćenjem zavoda i crkve...

Poslije radnje je kratki odmor sve do četiri i po, a tada opet u školu, da se pripravimo za sutrašnju nastavu... U pet i po sati svršava se učenje. Na to idemo običajnim redom na večeru. Poslije večere imamo više prosta vremena za igranje i to sve do šest i tri četvrti. Sad je drugi sat učenja, te dovršimo što nismo svršili na prvom satu. Po svršetku toga učenja idemo u crkvu, gdje zajednički izmolimo večernju molitvu, a onda na noćni počinak".

U vrijeme dok je opat Dominik vodio Mariju Zvijezdu kroz sirotište je prošlo oko 1.300 djece.

Nastavit će se...

Svetište sv. Ive u Podmilačju

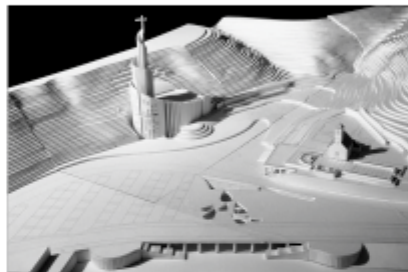
Petnaest godina uređivanja i izgradnje u ratu uništenog svetišta

Pothodnik ispod novog puta, široka javna veza doline svetišta i donje terase uz Vrbas.

Izgradnja novog magistralnog puta poslije više decenija čak i poslije pola stoljeća maštanja i nada konačno je 2009. godine oslobodila svetište tranzitnog prometa. Omogućila je njegovo dostojanstvo i autonomnost kao i tišinu i spokojnost koji su svakom svetom i meditativnom prostoru a naročito najpoznatijem svetištu sv. Ive nužno potrebni. Trasa novog puta konačno omogućuje uređenje dostojnog predprostora doline svetišta koji logično nastaje između novog i starog puta koji će biti uređen u uzdužnu promenadu.

Točno na mjestu gdje se dolina svetišta izljeva na terasu pored Vrbasa, bosanskog Jordana, sada je izgrađen široki prolaz koji poziva svojim otvorenim i humaniziranim ambijentom te omogućuje iskonsku vezu između sakralnog i profanog.

Već nas pogled na lijepu maketu svetišta sv. Ive iz 2007. godine odmah upozna s glavnim prostornim motivima uređenja. Na lijevoj, sjevernoj strani je dominantna zgrada nova crkva sa župnim dvorom s kojeg se penje visoki zvonik. Crkva je u cjelini uvučena, ugrađena u padinu brda. Tako je sasvim sačuvana dolina svetišta koju na toj, sjevernoj strani oivičuju stari kameni zid isповjedaonica, koji se proteže od nove crkve sve do završetka doline. Na desnoj, južnoj strani naglašena je stara crkvića sv. Ive, rekonstrukcija u ratu srušene najstarije zidane crkve na teritoriji Bosne i Hercegovine. Stara crkvića sv. Ive zajedno s novom crkvom oformljuje široki i svečani portal doline svetišta. Na platou stare crkve uređen je trg sv. Ive s parternom prezentacijom u ratu srušene velike crkve. U pozadini trga i parka protežu se također stari kameni zidovi isповjedaonica koji završavaju na početku drvnog stepeništa prema Grabežu. Završetak doline očišćen je svih građevina. Tu je praznik iskonske ljepote divlje prirode s vodopadom i

klisurama. Ljepote arkadijskog pejzaža meditacije, tišine i molitve. Ispred nas dolina svetišta se kroz pothodnik ispod novog puta široko izljeva na terasu uz Vrbas. Zelenilo doline svetišta bez prekida produžuje se sve do novog puta. U zelenilu najavljuju prisutnost pothodnika samo otvori svjetlarnika. Njihov mekani oblik te raspored podsjećaju na kapi vode krštenja sv. Ivana. A time se također nadovezuju i na znak te logotip tog čuvenog svetišta. Prolaz na terasu uz Vrbas je proširen te otvoren u svim pravcima. Tako otvoreno nadovezuje brojne ugostiteljske, razonodne i trgovačke sadržaje koji se tu kao iz bajke nagomilaju na blagdan sv. Ive.

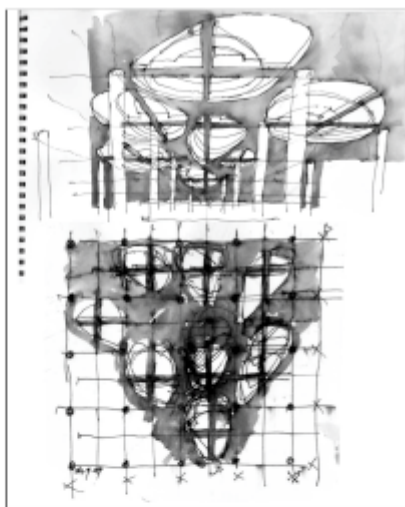

Osovina doline svetišta se namjerno bez prekida proteže sve do novog puta. Široki ulazi u pothodnik su stoga s jedne i druge strane te simbolične osovine usmjereni u pravcima stare i nove crkve. Može se osjetiti da se

prolazi slijevaju poput dvije rijeke u glavnim pravcima velikog broja hodočasnika. A, istovremeno se, prilikom izlaska iz pothodnika na razinu doline svetišta u jednom i drugom pravcu, pogled uvijek precizno usmjerava na jednu ili drugu crkvu kao temeljne znakove ovog svetišta.

Kada se spuštamo iz doline svetišta prema donjoj razini, prema terasi uz Vrbas očekujemo mrak suterena, mrak pothodnika. Osjećamo se

kao Orfej kada se spuštao u tamu tragajući za Euridikom. Ali doživimo sasvim nešto suprotno: tamo dolje, na razini terase uz Vrbas čeka nas prava eksplozija prostora.

To je veliki trg, prava mediteranska ili srednjovjekovna pijaca kao središnji prostor te široke i historijske veze između dvije civilizacijske razine. To je trg na raskrižju putova, trg prolaza i susreta, trg druženja i upoznavanja, a također i trg spontanosti i organiziranih događaja.

Memoari vašeg arhitekta, II dio

Dimenzija trga je doista zapajnujuća: čitav pokriveni prostor obuhvaća čak 25 m x 35 m, dakle 875 m². Zajedno s proširenjima, pristupima i terasama možemo okruglo govoriti čak o tisući kvadratnih metara pokrivenih površina. To je imponantna veličina koju možemo doživjeti na različite načine. Najbolji te najautentičniji je doživljaj prilikom blagdana sv. Ive kada se poslije glavne mise rijeke hodočasnika slijevaju prema Vrbasu. Tada osjetimo grandioznost i prostranost novog pokrivenog trga koji još nije dobio odgovarajuće ime. Ali su impresivni i doživljaji praznog trga. Tog golemog, ali ipak, po čovjekovoj mjeri formiranog prostora koji nama na svakoj točki daje drugačiji i uvijek uzbudljivi osjećaj te ambijentalni doživljaj.

Misterij trga je njegova atmosfera. Atmosfera pokrivenog prostora u kojeg prodiru zrake svjetlosti i sunca te ga oživljavaju, podižu u izuzetan doživljaj u kome osjećamo misterij sukoba tame i svjetlosti, te pobjedu dobrog i svijetloga iznad mračnoga i zla. I u kome, također, osjećamo prisutnost danjeg svjetla te autentični ritam dana i sezona.

Sunce i prirodna dnevna svjetlost spuštaju se na naš novi trg kroz eliptično oformljene svjetlarnike. Uistinu forme svakog od svjetlarnika odstupaju od jednoobrazne geometrije. Doživljavamo bogatstvo svjetlarnika, koji su svi unikatnog, drugačijeg oblika.

Devet svjetlarnika daje mogućnost dinamičnog rasporeda u prostoru te istovremeno onaj pravi broj koji svladava i osvjetljuje prostor trga u cjelini. Istovremeno broj devet poštuje također činjenicu da je to andeoski broj, broj devet andeoskih zborova o kojim govori Biblija. Osjetljivi i maštajući posjetitelj možda će u devetorici svjetlarnika kao i u svakom posebno osjetiti tu čarobnu muziku andeoskih zborova koja se kroz brižljivo i poetički oformljene, prema nebu okrenute otvore spušta u prostor novog trga. Svaki svjetlarnik uhvaćen je u dupli prsten slobodnog oblika. Prstene sijeku glavni nosači koji u svjetlarnicima te na plavom nebu ocrtavaju znakove križa. Put sunca od zore do mraka bez prekida ocrta nove i nove sjenke i poetički mekane rubove prstena te crteže ploha svjetlarnika i križeva na tlu našeg novog trga. Promatrač tih unikatno iscertanih svjetlarnika svakako će osjetiti, primijetiti majstorstvo njihove izvedbe koja izdaleka nadilazi obično i rutinsko građevinarstvo te prelazi u sferu skulpturalne umjetnosti za sva vremena izlivena u vidljivom betonu.

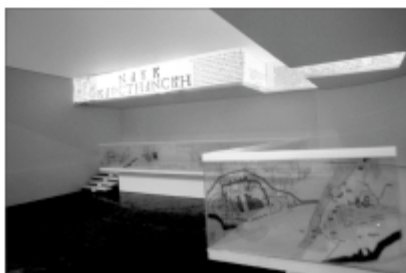
Misterij svjetlosti i sunca koji prodiru u ambijent pokrivenog, u dubinu terena ukopanog trga naglašava tektonika, također u vidljivom betonu izlivenih zidova, koji prate bočne strane trga. Tektonske forme koje mogu podsjetiti na pećine i prirodne konfiguracije magmatskih slojeva u dubini zemlje stvaraju zidovi slobodnih oblika te varijabilnih visina. Njihov je dramatični izraz postignut s duplom fasadnom plohom. S prvom i u dubini dodanom drugom razinom koje stvaraju dojam kopanja u dubinu terena, u nepoznatu dubinu tektonskih slojeva u unutrašnjosti našeg planeta. Ti nam rubni zidovi novog trga oformljuju njegove bočne stranice a istovremeno grle sadržaje koji su skriveni u njihovoj pozadini. Ta je pozadina na sjevernoj strani trga veća te obuhvaća potrebne sadržaje za brojne posjetitelje svetišta. Jezgro predstavlja nova višenamjenska i AV dvorana koju dopunjuju ulazni vestibul (predvorje) s prostorom za prijam i informacije te prostorom za izlaganje i prodaju devocionalija (pobožnih predmeta).

Ulazni vestibul se kroz široki prolaz izljeva na galeriju dvorane. Prema potrebi taj je prolaz moguće zatvoriti kliznim drvenim vratima te tako prostorije odvojiti. Ulazni vestibul je interpretiran kao posebni doživljaj arhitektonskog koncipiranja prostora. Potenciraju ga meke organske forme u gradaciji od u dubinu fasadnog zida pomaknutog glavnog ulaza do lučnih kaskadiranih oblika zidova koji grle prostor vestibula. To je čisti, djevičanski ambijent kojeg definiraju sasvim bijele uvijene plohe zidova koje posebno naglašava i u eteričnosti podiže crna boja hrastovog broskog, seljačkog poda.

Prateći programi ulaznog vestibula ugrađeni su ispod sekundarne ploče koja završava fasadne zidove. Između te sekundarne ploče i glavne ploče stropa pothodnika ucrтана je staklena ploha, uzdužni prozor za osvjetljenje vestibula. Vestibul kao i nova dvorana, naravno, koriste visoki prostor kojeg određuje visina glavne ploče plafona i krova pothodnika. U pozadini ondulirajućih zidova ulaznog vestibula sakrivena je satelitska kuhinja koja omogućava posluživanje pića i hrane u prostoru vestibula i naročito u novoj dvorani. U pozadini lučnih zidova vestibula je također sakrivena garderoba s depoom za devocionalije i drugu opremu. Glavna prostorija te sjeverne strane novog trga u pothodniku je nova dvorana. Da bi se očuvala njezina maksimalna visina, dakle visina do glavne ploče, do stropa pothodnika je izvedena posebna konstrukcija s glavnim nosačima koji su okrenuti na gore, dakle u tampon zemlje koja u cjelini prekriva krovnu ploču pothodnika. S dvije strane dvoranu prati galerija koja je za jedan metar podignuta od tla dvorane. Galeriju definira oblik sekundarne ploče koju u zračnom prostoru dvorane ocrta veliki križ. Zastakljenje između sekundarne i glavne ploče stropa unosi u dvoranu sordinirano, prigušeno dnevno osvjetljenje kao i novu likovnu atrakciju. Na staklima su u serigrafiji/sitotisku odštampani posebno markantni pasusi iz knjige *Nauk krstjanski*, koja je prvi put tiskana u Veneciji 1611. godine i koja je bila 2003. godine u povodu drugog pastoralnog pohoda pape Ivana Pavla II. Crkvi u Bosni i Hercegovini štampana kao obnovljeno izdanje knjige u faksimilu. Velika visina prostora dvorane koji se proteže sve do glavne krovne ploče pothodnika daje ugodan osjećaj prostornosti i širine. Istovremeno ta maksimalna visina cjelokupnog prostora nove dvorane u svim pravcima nudi otvoren pogled na staklene trake velikog križa te na grafike koje su na njima

odštampane. Toj staklenoj traci koja prati strop odgovara stakleni parapet galerije na kojoj su također u serigrafiji/sitotisku odštampani fragmentni prikazi projekata i realizacije poslijeratne obnove svetišta sv. Ive. Ambijent dvorane je impresivan u njegovoj jednostavnosti i čistoći ploha koje ga definiraju. Tako je čitav strop dvorane prezentiran kao od dasaka brižljivo izveden vidljiv beton. Vidljiv je beton također ploha stropa donje ploče te ploha zidova dvorane. Skromnost ali i dignitet očuvanog i u interijeru prezentiranog vidljivog betona naglašuje tlo dvorane i galerije izvedeno od tamno bajcovanog hra-stovog brodskog odnosno seljačkog poda. Dodatni akcent u tom čistom prostoru dvorane, u prostoru konfrontacije ploha vidljivog betona i gotovo crnih drvenih podova dodaje namještaj: sklopljive stolice i stolovi u također jednakoj tamnoj boji prirodnog drveta. Unikatnu arhitektonsku koncepciju nove dvorane i ulaznog vestibula mora adekvatno naglasiti također njihovo vještačko osvjetljenje. Osnovna je svjetlost postignuta osvjetljavanjem stropa, tj. gornje ploče pothodnika koja je u vestibulu realizirana s nevidljivih tačaka na gornjoj strani sekundarne ploče i ploče iznad kuhinje te garderobe. U dvorani su reflektori za osvjetljenje stropa odnosno gornje, u vidljivom betonu prezentirane ploče pothodnika, postavljeni na stubu pored ivičnog zidova.

To osnovno osvjetljenje tih glavnih i reprezentativnih prostora dopunjava jednoobrazno osvjetljenje staklenih ploha između sekundarne i gornje ploče na kojima je posebno naglašena grafika

starih tekstova i znakova iz navedene knjige.

Javne sanitarije su u pozadini tih glavnih prostora u prostoru koji oivičuje vanjski zid pothodnika i zida koji prati sjeverni ulaz. One su u neposrednoj blizini novog trga i novih sadržaja više nego opravdane.

Južna strana novog trga je uža. Tu je manji ugostiteljski lokal s vanjskom terasom koja je s parapetnim zidom diskretno odvojena od centralnog prostora novog trga. Interijer lokala sukladan je interijeru ulaznog vestibula dvorane. I tu je osnovni motiv meko oformljeni ugostiteljski pult koji kontinuirano prelazi u paravan zatvaranja sporednih prostorija. I tu je očuvan kontrast između bijelih zidova i ploha vidljivog betona te crnog drvenog brodskog poda. Kontrast kojeg naglašava slični raspored i efekt vještačkog osvjetljenja. I tu – slično kao u dvorani – sekundarna ploča i prateće zastakljenje do glavne ploče pothodnika ocrtavaju križ koji podsjeća, koji odgovara križu u plafonu dvorane, samo je, naravno, manji.

Vještačko osvjetljenje novog trga prati izvornu koncepciju osvjetljenja dvorane i vestibula. I tu je osvjetljen strop, dakle gornja ploča od vidljivog betona. Reflektori su skriveni na sekundarnim pločama bočnih strana te na vrhu parapeta uz ugostiteljsku terasu. To osnovno osvjetljenje dopunjuju brižljivo razmješteni reflektori koji naglašavaju glavne arhitekturne motive tektonike bočnih zidova.

Pored drame svjetlarnika u plafonu pothodnika poseban doživljaj predstavljaju pristupi iz doline svetišta ili u dolinu svetišta. Tada meko oformljene kaskadne terasaste plohe plafona postepeno otvaraju pogled na glavne motive. Na prostorne i simboličke repere prema kojima su usmjereni naš put, naš pogled i naša misao. To su naravno stara i nova crkva sv. Ive. Na drugoj, istočnoj strani prostor novog trga se široko otvara prema terasi uz Vrbas. Prema zelenilu livada i visokom markantnom postojecem drveću koje grli i prati rijeku Vrbas, za mnoge i bosanski Jordan. I baš tu, u osovini novog trga i pothodnika već je u natječajnom projektu koncipirana kapela Ivanova krštenja koja je podignuta iznad razine legendarne rijeke.

Nastavit će se...

Baba Mara čuda stvara

U maloj kućici na Kremenlicima nedaleko od crkve sv. Leopolda živi Mare Grgić - Nunina. Prošla svijeta, snalazila se kako je znala i umila i sada se skrasila tu. Obraduje bašću, kuha, pere, obilazi one koji ne izlaze iz svoje avlije (dvorišta). Uvijek se nađe tu gdje treba, ne prolazi bez pozdrava. Ako je daleko maše, ako je bliže dovikuje. Donese osmijeh, šaku optimizma, pregršt rasonode. Svoj talent, šaranja jaja za Uskrs ne skriva već obilato koristi. Njezina šarena jaja završavaju na svim kontinentima kao ukras i dar. Šaranja joj je strast.

Dok pijemo kavu prema sjećanju diktira kome je sve za ovaj Uskrs 2013. šarala: Markičevci 25, Milki 10, Mandi Ilkanovoj 10, Ivki Pilića 15, Luciji Topalović 30, Ilinci Babinoj 20, Stipice Dudina ženi 10, Ranku Dolinom 10, Tomici Mandića 15, Jeli Mandića 15, kumi Bebi Raljić 10, Zori i Mandi 15, Lujki i Peri Zeba 15, Anti Kovačić(Maretin) 5, bratu Juri Nuninom 15, Jaki Marka Pejavića 20.

Kada ste na Kremenlicima svratite kod nje na 5 minuta i zaželite joj još puno godina ispunjenih zdravljem i optimizmom.

Mato Kljajić

ČITAJ GLASNIK

**Majka je sina u Kotoru rodila,
za Kotor i sina živjela
i Bogu se molila.**

**Iz Kotora je u progonstvo otišla,
sina u naručju nosila,
sreću i radost izgubila.**

**Jer, Kotor je k'o sina voljela,
za njim čeznula
i često plakala.**

**Kotor je i danju sanjala,
o njemu rado pričala,
te sinu na umoru govorila:**

**„Da te za Kotorom, sine,
želja nikad ne mine,
čitaj Glasnik Kotorske doline“.**

U najstarijim povijesnim dokumentima današnja župa Kotor Varoš navodi se pod imenom Kotor (kojoj je pripadalo i današnje područje sokolske i vrbanske župe), u nešto mlađim kao Kotorišće te od kraja 19. stoljeća pod današnjim imenom.

(Anto S. Kovačić: Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi Sarajevo, 1989., str. 51.)

Stigao sam kući

**Iz tuđine stigao sam jučer,
I već evo sjedim ispred kuće.
Vrijeme lijepo, prava je milina,
Pod nogama cijela mi dolina.**

**Drugi rade i zarađuju novce,
A ja sjedim, gledam Duratovce.
Mili sine vidi te miline,
Ono gore su ti Sokoline.**

**Dok ispijam ispred kuće piće,
Pogled bacim i na Šumariće.
Na strelišta i Bilćansku adu,
Pa se spustim pogledom ka Gradu.**

**Gledam Bare gdje pasle su krave,
Tu se stalno nove kuće prave.
Više kuća nego je bilo krava
Nigdje više ne vidi se trava!**

**Gledam crkve, gledam nove zgrade,
Sjećanja mi u glavi prorade...
Kad sam pješke išo do Čaršije
I ništa mi teško bilo nije.**

**Sad pogledom ja Vrbanju pratim,
Pa se malo u Šibove svratim.
U Šibove i u Novo Selo,
Gdje sam nekad išao na prelo.**

**Sunce isto kao nekad grije
Ali ništa nije kao prije.
Samo brda ostala su ista
Tu se nije promjenilo ništa.**

**Nitko neće na brdu da živi
I ljepoti ovoj da se divi.
Zapjevat ću ma baš mene briga,
Komu smeta neka prošetala!**

14.8.2012.godine

Ivan Kajić, Baščina,

Mit o sreći ili o susretu

Brojne su i različite ljudske potrebe. Jedna od onih temeljnih jest i potreba da se bude sretan. Neki cijeli svoj život utroše tragajući za srećom. Mogli bismo slikovito reći kako manje-više svi želimo graditi kuću na temeljima ljubavi, zidove od radosti, krovove od nade, a prozore i vrata od dječjeg smijeha. No, kako to mudro Andrić primijeti, čovjeku zapravo treba jako malo da bude sretan, a nažalost upravo to malo mu često nedostaje. Što je to sreća? Je li ona tek nekakva ideja ili je zbilja koja je negdje pred nama i koja je u suštini lako dohvatljiva? Sve su to pitanja na koja ćete sami sebi odgovoriti, vjerujem, lakše nakon što pročitate ovo kratko razmišljanje o sreći.

Na početku evo jedne priče koja u potpunosti sreću približava, ili je čini nedohvaljivom ovisno kako se ovu priču čita.

Jedna mala priča o sreći

Jednom davno živio neki silni kralj. Sve što je poželio, stekao je; sve što je volio, imao je. No upravo zbog toga što je imao svega u izobilju, najednom, dakle naglo i nenadano razbolio se silni taj kralj. Razbolio se jer nije znao što bi još zaželio; obolio je jer je bio sit svega. Razbolio se i počeo naglo venuti i stariti. Najbolji su liječnici i ljekari kao i mudraci iz cijeloga kraljevstva pristigli, pa da sa najpametnijim kraljevim savjetnicima odgonetnu odakle kralju ova opaka bolest i kako da ga izliječe. I tako su vijčali i zaključili da kraljeva bolest zahvaća site i bogate, ali i da ima lijeka i načina kako ju preboliti. Mudraci, liječnici, sve najugledniji poznavatelji života i prirode propisale lijek: kralj će ozdraviti onog časa kada obuče na sebe košulju sretna čovjeka.

I odmah se dade u potragu za tim čudnim i čudesnim, a prijeko-potrebnim lijekom. Krenuše, dakle, svijetom mnogi i mnoge, svi sa jednim ciljem - krenuše svi u potragu za sretnim čovjekom. Propješačili su silno mnogo, obilazili i najmanja sela i najveće gradove, svračali i na zapuštenu imanja, zavirivali i u pastirske kolibe, pa čak i u špilje po zakutcima šuma. Gdje god su susretali čovjeka

koji im nije, onako na prvu, djelovao ni uplašeno ni tužno, ni namrgođeno ni razočarano, priupitali bi ga: 'jesi li ti sretan čovjek?'. Ama baš svaki put bi na ovo, za postaviti tako jednostavno a za odgovoriti tako zamršeno, pitanje dobivali niječan odgovor: svatko je imao svoju nevolju i svoju brigu; svakomu je sudbina na neki način sreću ukrala. Tako ponetko nije imao poroda, nekome su djeca poumrila ili poboljevala. Netko je bio previše siromašan, netko je pak bio prebogat pa strepio nad svojim bogatstvom. Bilo je i onih osamljenih koji nisu znali za ljubav, bilo je među njima i onih što su doduše živjeli s drugim ljudima, ali s ljudima koje nisu voljeli i koji ih nisu ispunjali. Naprosto ne nadoše na čovjeka sretna, zadovoljna i bezbrižna...

Potruga je bila duga i naporna. Sve su pretražili, umorili se tragajući, no ne nadoše ono što su silno trebali. I sami nesretni zbog neuspješna posla krenuše natrag put prijestolice. Stigli su gotovo nadomak dvorca kad začuše neizmerno veselo pjevanje. Hodajući za zvukom otkuda dopire to pjevanje, ubrzo ugledaše čovjeka gdje pred svojom malom sirotinjskom od zemlje načinjenom kućicom sjedi na suncu i pjeva. Upitaše ga odmah za razlog njegova veselja. 'Nemam nikakva razloga,' odgovori čovjek, 'ja pjevam naprosto zato što sam sretan.' Kad su to čuli kraljevi poslanici, i njima samima promijeni se raspoloženje, kliknuše slavodobitno i jurnuše na čovjeka da mu brže-bolje skinu košulju. No, kad ga pograbiše, shvatiše da na njemu nema košulje. Sretni čovjek nije imao nikakve košulje.

Potruga za srećom

Priča 'Košulja sretnog čovjeka' prelijepa je priča o ljudskoj (ne)sreći. Možda bismo mogli reći kako sva mudra književnost, sve bajke i dječje priče, svaki naputak i govor o sreći zapravo ima istu poruku kao i ova priča: sve su one ta košulja. Onaj sretnik koji je pun mira i ljubavi i koji pod otvorenim suncem pjevuši a da za to zapravo nema nikakvog razloga osim što je naprosto sretan, ne može, ne umije nam tek tako prenijeti svoju

sreću: nije sreća (uostalom kao ni mudrost) prenosiva kao nekakva odjeća koja je sad na jednom a sad na drugom čovjeku. Ono što se daje prenijeti tek je teorija o tome istom. Stari bi Latini rekli kako je svatko kovač svoje sreće. Tako je, sretan čovjek ne nosi košulje; on posjeduje sreću. Posjeduje ono što se ne može ukrasti, što se ne da kupiti (može se kupiti srećka); sreća je ono što je nemoguće od drugoga oteti.

Svi ljudi traže sreću. Bez iznimke. Razlikujemo se jedino s obzirom na angažiranost i upornost u toj potrazi. Gdje je naći? Kako je otkriti? – tek su neka od pitanja koja jedne potiču a druge usporavaju pa i kočue u njihovim traganjima. Najzanimljivije je da je sreća zapravo najčešće u očima drugih. Oni koji je posjeduju redovito je nisu svjesni, a drugi im zavide zbog nje, pritom ne uviđajući vlastitu. Nekako je potpuno ljudski (a time i normalno) biti uvjeren kako su od onih sunčanih i skladnih dana kudikamo brojniji oni tmurni i tužni. Valjda zbog toga ljudi ne primjećuju ni šarolikost boja u prirodi, ne registriraju bezbrižno pjevanje ptica ni šumeće lišće kojega pokreće tihi ljetni povjetarac. Ne osjećaju miris čistog zraka niti primjećuju usamljeni i neobični bjelkasti oblačak u nebeskom plavetnilu. Stalno lamentiramo, jadicujemo i žalimo se. Htjeli bismo pobjeći odavdje, od sebe, navodno u potrazi za srećom. Potreban nam je taj bijeg od krute stvarnosti u onaj šašavi dječji svijet igre i mašte, iluzija i sanjarenja, nadanja i lijepog. Bez tog (nestvarnog) svijeta sreća je (ovdje) svima nama samo nekakva ideja. U mašti tek naslućujemo onu presudnu spoznaju, no nikako da ju i dokučimo, da je prihvatimo: sreća je zapravo cijelo vrijeme negdje u nama.

Sreća u Bosni

U našem jeziku riječi susret i sreća su jako bliske. Štoviše riječ sreća izvedena je iz riječi susret. To znači da su sretni ljudi koji imaju priliku s(us)resti se. Bosna je mala, ali lijepa zemlja. Nije baš da je se lako pre-pješači, ali i to se može. Malo malo pa neka rijeka, opet nekoliko koraka i eto brda i planine, još koji korak već su tu polja i livade. I ljudi je bilo svugdje; moglo ih se sresti bukvalno na svakom koraku. No po mnogo čemu specifična je i posebna ova zemlja. Granice nisu daleko, ali zato ogorčenja i mržnja ne poznaju granica. Umjesto da se diči svojom historijom i da je kao majka svoje dijete u naručju nosi, ona je se

stidi i doživljava kao najveći teret (ta kriva bosanska brazda). Upravo zbog te bremenite ostavštine iz prošlosti, ni u budućnost se ne gleda kao onu koja krije tajnu mira, blagostanja i sreće. Kao da je ovoj zemlji i taj najveći san otet (a pjesnik jedan davno napisao da je Bosna prkosna od sna).

I bosa i posna, i tijesna i uboga, i mrka i oskudna. Sve je to istina o našoj, kako ono pjesma pjeva, lijepoj i gizdavoj Bosni. No ima nešto privlačno u ovoj zemlji gdje se dram radosti dušom plaća (Andrić); ima nešto posebno u ovim ljudima koji će unatoč muc i nevolji, bijedi i oskudici, bez problema iz duše zapjevati ah meraka u večeri rane.

Novo ljeto je pred nama. Gospo-j'na i Rokovo će uskoro. Nagrnut će mnogi i mnoge. Odsvuda će stići naš svijet. Iscrpljeni i umorni, potrošeni i ispijeni doći će u potragu za košuljom sretnog čovjeka. Kad se budu susretali, vjerujem da će je pronaći u samima sebi. Jer kao što napisah sretni su ljudi koji se mogu susresti. Malo je po našoj ogoljenoj Bosni ovakvih mjesta (ako ikoje) gdje se na svojoj rodnoj (i krsnoj) grudi okupe u tolikom broju, gdje se susretnu, vide i porazgovaraju, doduše i popiju i posvadaju, oni koje dijele tisuće kilometara. Oni su dokaz, Kotor-Varoš je dokaz da daljina i teškoća ne postoji, da je sreća na dohvata ruke.

Fra Mišo Sirovina

Anto Tvoj, ako Bog da !

Nakon II. svjetskog rata živio neki čovjek imenom Anto. Roditelji su mu bili veliki i praktični vjernici. U njihovoj kući se svaki dan molilo ujutro i navečer, prije i poslije posla i objeda. Živjeli su siromašno, ali radosno i zadovoljno. Imali su desetero djece. Anto je bio najstariji. Bio je nepismen čovjek. Upisao se u komunističku partiju i odrekao se vjere svojih roditelja i praroditelja. Boga se nije bojao, a za ljude nije mario.

Jedne večeri kaže on svojoj ženi da će sutra na svom imanju sijati pšenicu. Njegova pobožna žena opomene ga govoreći: « Ipak ti, Anto moj, reci ako Bog da!» A Anto joj održi lekciju kako Boga nema i kako mu Bog i ne treba, jer sve je spremno za sutrašnji posao. Uz to dodaje da ga nitko, pa ni Bog, ne može omesti u ostvarenju njegove nakane. Međutim, Anto se bavio nekakvim sumnjivim i mutnim poslovima pa ujutro do njega stigne milicija i odvede ga u zatvor gdje je proveo puno vremena. Pri kraju zatvorske kazne napiše pismo ženi: « Draga moja Mare, evo, uskoro dolazim kući, nadaj mi se i čekaj me!» Ali, kako je vrijeme prolazilo, a Anto nije stizao kući, i Mare njemu napiše pismo: « Dragi moj Anto, primila sam tvoje pismo i razumjela sam da ćeš uskoro doći. Iako je prošlo mnogo vremena od tvog pisma, a ti ne dolaziš, ja te ipak čekam i nadam ti se. I svaki puta kad naš cuko zalaje ja pomislim da si to ti ».

Kad je Anto konačno izašao iz zatvora, do noći stigne do svoje kuće i zakuca na zaključana vrata. Čuvši kako supruga Mara iznutra pita: « Tko je!» uzbuđeno poviče:

« Anto tvoj ako Boga da, Anto tvoj ako Bog da!».

Stipo Marčinković

Imena i imendani

Gabrijel u Bibliji Gabrijel nastupa kao glasnik Božjih odluka. On u Starom zavjetu tumači proroku Danijelu vide-nje ovna i jarca (Dan 8, 16-26) i znače-nje sedamdesetgodina (Dan 9, 21-17). U Novom zavjetu svećeniku Zahariji naviješta rođenje Ivana Krstitelja (Lk 1,11-20), ukazuje se Mariji i naviješta rođenje Isusovo (Lk 1, 26-38). Do reforme katoličkog kalendara (1969.) Gabrijelov je kalendarski spomendan bio 24. ožujka, dan uoči blagdana Blagovijesti. Sada je zajedno s Mihaelom i Rafaelom 29. rujna. U ikonografiji se najčešće prikazuje kao navjestitelj, s ljljanom u ruci. U Crkvi je godine 1951. proglašen zaštitnikom teleko-munikacija i obavijesnih sredstava. Patron je glasnika, poštara i filatelista. O izvedenicama i ostalo vidi kod: Mihael. U kalendaru je 27. veljače spo-mendan svetog Gabrijela od Žalosne Gospe (1838.-1862.). Bio je redovnik manje poznatog Reda pasionista. Samo ime govori da je posebno štovao Bogorodicu (Žalosnu Gospu). Upravo stoga uz njega u kalendaru stoji ime Tugomil, Tugomir, Tugomira kao da-tum imendana za one koji nose ova narodna imena.

Gašpar je izvorno perzijsko ime: ga(n)z-bar znači rizničar; aramejski mu je oblik ghizbar. Neki ovo ime smatraju oblikom perzijskog imena Gathaspar i povezuju ga sa staro-perzijskom riječju windahwarene - koji ima sjaj u sebi. To je ime jednoga od "triju kraljeva" koji su se došli pokloniti Djetetu Isusu. Ostala su dvojica Melhior i Baltazar. Evanđelje ne kaže ni da su bili kraljevi ni da su bili trojica, ni da su imali ta imena, već ih naziva "mudracima s Istoka". Tijekom po-vijesti nastale su legende o trojici

(nekada i više) kraljeva i njihovim imenima koja u sebi nose vrlo bogata simbolična tumačenja i ideje. Gašpar, Melhior i Baltazar nisu u pravome smislu sveci već simbolična imena, premda se u pučkom govoru i u pučkim kalendarima tradicionalno zovu "Sveta tri kralja" i u kalendar stavljaju 6. siječnja, na svetkovinu Bogojavljenja. Drugi su hrvatski oblici imena Gašo, Gašpo, Gaspar; a u ženskom rodu Gašpara, Gaca, Gaša, Gašparina, Rina, Rinka, Ina i slično. Nijemci imaju oblik Kaspar; Talijani Gaspere, Gasparo; Francuzi Gaspard i Jaspard; Englezi kažu Gaspar, Jasper; Česi Kašpar.

Tri se kralja gotovo isključivo prikazuju zajedno, i to ponajviše pri uprizorenju božićnih jaslca, premda njihovih likova ima i na oltarima pa i njima posvećenih crkava.

Genoveva. Tumači imena nemaju sigurnosti od čega je tvoreno ovo ime. Jedni kažu da je germanskog pod-rijetla: od riječi gandi (vukodlak) ili gandy (čar, čarolija) staro visoko njemačke wib, wifa žena); dakle: čarobnica. Drugi tvrde da su u imenu zajedno keltska riječ geno (rod, pleme) i germanska vvifa (žena, supruga); dakle: plemenska (ili plemenita) žena, koljenovička. Izvedeni su oblici Gena, Genica, Veva, također ponegdje Đena, Đela, Đenka.

Genoveva je znamenita pariška svetica iz 5. stoljeća. Francuski je oblik imena Genevieve. Smatra se da je ona svojom molitvom spasila Pariz od razaranja divljih Huna i njihove vođe Atila godine 451. Ona je i utemeljiteljica poznate pariške crkve St. Denis (svetog Dionizija). Uz Ivanu Aršku, najpoštovanija je francuska svetica i posebna zaštitnica Pariza. Njoj u čast sagrađena je 1790. veličanstvena crkva, ali je već sljedeće godine, u burnim događanjima francuske revolucije, pretvorena u „panteon“. Genovevine su relikvije bile javno spaljene. Od godine 1852. opet je u njoj katoličko bogoslužje, ali je 1885. konačno proglašena profanom građevinom, premda su i danas u njoj sačuvane glasovite zidine slika Puvis de Chava-

nnesa koje prikazuju Genovevin život. Danas je središte Genovevina štovanja pariška crkva St. Etienne-du-mont. U kalendaru je svetičin spomendan 3. siječnja.

Gertruda. Ime je sastavljeno od starovisokonjemačke riječi ger (kop-lje) i trud ili drud (snaga, jakost, odno-sno po nekima, drag, vjeran) Izvedeni su imenski oblici još Gera, Gerica, Geri, Geca, Gerda, Gerta, Truda, Trudica, u čakavskom području Jeltruda. U Slovenaca su kratice. Jera, Jerica, Gera, Jedrt. U Nijemaca su još oblici Gertraud i Gertraut. U Francuza Gertrude i skraćeno Trudeao, Trudelle, Trudon.

Među nekoliko svetaca toga imena poznatija je sveta Gertruda iz njemačkog grada Helfe. U Cistercijskom je samostanu bila od djetinjstva i kao redovnica dobila je solidnu humanističku i teološku izobrazbu. Od godine 1289. Započela je zapisivati i objavljivati svoja mistična viđenja. Time je mnogo pridonijela štovanju Srca Isusova u srednjem vijeku. Gotovo svi zazivi litanija na čast Srca Isusova, koje se i danas mole, potječu iz njezine pisane ostavštine. Pripada najvećim mističarkama te je naknadno dobila naziv „Velika“. Umrula je 1302. Tijelo joj počiva u Helfti. Spomendan joj je 16. studenog (u Njemačkoj 17. studenog) Slikari je prikazuju u redovničkoj odjeći, s knjigom i perom u ruci i sa srcem na prsima koje plamti od žara Isusova Srca.

Nastavit će se

Vi pitate, fra Juro odgovara

POTKOŽNE UPALE (čir, furunkul i karbunkul)

Pitanje

Povremeno mi se javljaju upale ispod kože, katkad i veliki potkožni čir. Liječnik mi stalno daje neke kreme od kojih one nestanu, ali se ponovno pojavljuju. Kakva je to bolest i postoje li ljekovite biljke kojima bih mogla ukloniti te upale?

Odgovor

Od oštećenoga, upaljenog tkiva nastaju manje ili veće izbočine (čirevi) ispod kože. Postoje razne gnojne potkožne infekcije, a ovdje navodim tri najčešće.

Folikulitis je najblaža upala folikula (mješnice) dlake uzrokovana bakterijom, a javlja se na područjima bogatima dlakama u obliku gnojnih prištića.

Furunkul (čir potkožnjak) stanje je kad se upala proširi i na okolno tkivo i stvori se gnojni čep putem kojeg se gnoj isprazni na površinu. Posebna opasnost su furunkuli na koži lica jer postoji opasnost da se gnojni proces proširi na moždane ovojnice. I na kraju, **karbunkul** (u narodu zvan osinjak) jest nakupina više furunkula na određenom mjestu. Može biti praćeno i poremećajem općeg stanja, temperaturom, drhtavicom i treskavicom. U 2008. u hrvatskim je bolnicama zbog potkožnih upala boravilo

1.103 ljudi (prosječno po osam dana).

Sve infekcije kože moraju se liječiti lokalnim ili sustavnim antibioticima.

Preporučam vrlo djelotvorne recepte protiv ovakvih gnojnih upala ispod kože.

Oblozi od listova plućnjaka (*Pulmonariae officinalis folia*). Listove plućnjaka što sitnije nasjeckajte, pomiješajte s rastopljenom smolom od smreke i stavite kao oblog na upaljena potkožna mjesta. Preko toga stavite prozirn foliju, ručnik i pričvrstite flasterom. Nakon osam sati stavite novi oblog. Kada čir sazri, uzmite bocu sa širokim grlom, nalijte u nju vrelu vodu, ostavite 1-2 minute da se boca dobro ugrije, prolijte vodu i grlo stavite na čir. Pritisnite široko grlo tako da obuhvati čir i da izvana ne ulazi zrak. Topla unutrašnjost boce izvući će sav gnoj ispod kože. Poslije toga namažite to mjesto iscjednom brđanke (*Arnica montana*). Istodobno morate piti sljedeću čajnu mješavinu.

Čajna mješavina B. U 0,75 l hladne vode stavite tri vrhom pune male žlice sitno nasjeckanog angelikina korijena (*Angelicae archangelicae radix*), ostavite poklopljeno jedan sat, pustite da prokuha, dodajte po malu žlicu bazginih (*Sambucus nigra*) i lipinih cvjetova (*Tiliae flores*), ostavite 15 minuta poklopljeno i procijedite. Tijekom dana popijte toplo i na gutljaje. Nekoliko dana u isto vrijeme svaki dan popijte po dvije čaše soka (rasola) od kiseloga kupusa (zelja). Najbolje je glavicu kiseloga kupusa staviti u sokovnik i od nje napraviti rasol. Osobe s visokim tlakom i srčanim problemom ne smiju trošiti sol, a time ni rasol.

Čaj od sjemena sikavice (obični oslobod, *Silybi mariani semina*). Stavite u šalicu vrele vode jednu vrhom punu malu žlicu suhoga stučenog sjemena sikavice, ostavite poklopljeno 20 minuta te popijte toplo i na gutljaje, i to po šalicu ujutro natašte. Sjeme je djelotvornije od cvjetova, jača organizam i djeluje protiv mnogih bolesti, osobito jetrenih. Bolna mjesta najprije namažite ovim čajem te preko toga pospite sjemenov prah i zamotajte. Ponavljajte to svaku večer dok ne ozdravite.

Oblozi od podbjela (*Tussilago farfara*). 20 g listova podbjela sitno nasjeckajte, stavite u 0,25 litre bijeloga vina, kuhajte pet minuta na laganoj vatri, ostavite 10 minuta poklopljeno, natopite debelu gazu i stavite na čir, furunkul ili karbunkul. Svaka dva sata stavljajte nove obloge sve dok čir ne sazri da se može staviti boca sa širokim grlom, kao u prethodnom slučaju, koja će izvući sav gnoj ispod kože. Potom se namaže tinkturom brđanke (*Arnica montana*). Istodobno pijte prije naveđenu čajnu mješavinu.

Prehrana. Treba jesti laganu hranu s mnogo svježeg voća i povrća – svježe koprive možete prirediti kao prilog jelu, špinat, kupus, maslačak, krastavac, naranču, artičoku, limun, badem, lješnjak, orahe, jabuku, kvasac, plavu ribu, papaju, mango, grožđe. Hrani treba svakako dodati sunco-kretovo ulje ujutro i tijekom dana, a maslinovo navečer.

Nastavit će se

BiH najbogatija zemlja vodom na Balkanu

Voda je postala jedan od najznačajnijih strateških resursa u svijetu i "nafta 21. stoljeća". Prema nekim procjenama, u budućnosti bi se mogli voditi i ratovi zbog voda i vodnih resursa.

Novinska agencija Anadoluja istražila je stanje u vezi s vodnim bogatstvima zemalja u jugoistočnoj Europi i ostatku svijeta. U tom istraživanju ispada da je Bosna i Hercegovina najbogatija vodom u regiji, te da je Srbija najsiromašnija.

Prema podacima Svjetske banke (WB) za 2012. godinu, koji tematiziraju obnovljive izvore pitke vode, Bosna i Hercegovina je zemlja sa najvećim količinama pitke vode po glavi stanovnika.

BiH je s 9,461 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika prva u regiji i sedma u Europi. BiH je po vodnim resursima bogatija od mnogih zemalja svijeta uključujući Kinu, Francusku, Njemačku, Japan i Sjedinjene Američke Države.

Usporedbe radi, BiH je sedam puta bogatija od Njemačke prema obnovljivim izvorima pitke vode.

U regiji jugoistočne Europe, odmah poslije BiH je Hrvatska koja ima 8,555 kubnih metara vode po glavi stanovnika. Slijedi Albanija gdje je prema podacima Svjetske banke zabilježeno 8,364 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika. Na samom začelju su Makedonija sa 2,616 kubnih metara i Srbija sa 1,158 kubnih metara pitke

vode po glavi stanovnika.

Prema ovim podacima, BiH je u oblasti obnovljivih izvora pitke vode oko sedam puta bogatija od susjedne Srbije.

Od zemalja u široj regiji, nakon BiH najbogatija vodama je Slovenija sa 9,098 kubnih metara po glavi stanovnika, a slijede Turska sa 3,083, Bugarska sa 2,809 i Slovačka sa 2,316 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika.

Promatrano prema europskim zemljama, Island je sa 532,915 kubnih metara pitke vode zemlja najbogatija vodnim resursima, a slijede Norveška sa oko 77,000, Finska 19,500 i Švedska sa oko 18,000 kubnih metara pitke vode po stanovniku.

S druge strane, europska zemlja

sa najoskudnijim vodnim kapacitetima je Malta gdje se nalazi samo 121 kubnih metara po glavi stanovnika, a slijede Moldavija sa 281, Nizozemska 659 i Cipar sa 699 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika.

Promatrano na globalnom nivou, poslije Islanda koji je najbogatiji pitkom vodom, slijedi Gvajana s 318,766, Surinam s oko 166,000 i Papua Nova Gvineja s oko 115,000 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika.

S druge strane, najsiromašnija zemlja po vodnim resursima u svijetu je Bahrein gdje se nalaze samo 3 kubna metra pitke vode po glavi stanovnika, a slijede Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE) sa 19, Egipat 22, Katar 30 i Saudijska Arabija sa 85 kubnih metara pitke vode po glavi stanovnika.

Rezultati istraživanja Svjetske banke koji tematiziraju obnovljive izvore pitkih voda skupljeni su na osnovi izmjerenih količina unutrašnjih riječnih tokova i podzemnih voda u određenoj državi, javlja Anadoluja.

Svetište Gospe Kondžilske

Komušina – Kondžilo je župa Uznesenja Blažene Djevice Marije u Vrhbosanskoj nadbiskupiji. Nalazi se u živopisnom srednjem dijelu toka rijeke Usore, na području općine Teslić. Župa se prvi put spominje u popisu samo-stana i župa godine 1623. pod imenom Kusmađanje. Fra Andrija Kovačić je „27. rujna 1637. u mjestu Komušini (Kuzmađanju) u kojem nema crkve i spada pod samostan Banski Dvor (Sutjeska) krizmao mnogo vjernika što mlađih što starijih“. Župa je poznato Gospino svetište. Uobičajeno je da vrhbosanski nadbiskup svibanjske pobožnosti započne u Gospinu svetištu u Olovu, a završi u svetištu Gospe Kondžilske.

Narodna predaja kaže da je čudotvornu sliku Gospe Kondžilske našao jedan Turčin iz sela Mrkotići blizu Tešnja. Sklonio ju je u svoj hambar – žitnicu. Za vrijeme dok je slika bila tu žita nikada nije nedostajalo. Kada je, slučajno, Ciganin vidio sliku rekao je da se radi o „vlaškoj Gospi“ i udario ju nadžakom (oružje iz turskog doba). Ta posjekotina na slici je vidljiva i danas. Ciganin je, nakon toga, poludio i skočio u Usoru gdje se utopio u najdubljem viru. Ovaj događaj je Turčina još više uvjerio da se radi o svetinji. Međutim, tajna nije mogla ostati tajnom. Za sliku se brzo pročulo. U selo je došao neki šeh (svetac) i saznajući za sliku naredi Turčinu da je se riješi. Stoga je Turčin, s nekoliko uglednih katolika, dogovorio da će im

dati sliku za "sto volova, sto ovnova, sto oka kravinjskog masla". Nigdje u blizini nije bilo crkve. Katolici su sliku nosili u Komušinu jer je tu postojala mala kapelica. Na brdu Kondžilo odmorili su se. Kada su htjeli krenuti ni deset muškaraca nije moglo podignuti sliku. Nisu je mogli ostaviti u šumi pod vedrim nebom, a znajući da Turci ne bi dozvolili gradnju bilo kakve kapele obećao Gospi da će sliku svake godine, na Veliku Gospu iz Komušine donositi na brdo Kondžilo. Nakon obećanja sliku su ponijeli bez problema. To obećanje, iz narodne predaje, župljani Komušine izvršavaju i danas. Čudotvornu sliku nose u procesiji iz Komušine na Kondžilo 14.8. i vraćaju je u Komušinu 15.8. Na slici je Gospa, a sa strana su sv. Ivan Krstitelj i sv. Rok. Čudotvorna slika je u Domovinskom ratu bila u izbjeglištvu u Zagrebu i vraćena je u

župu Bisticu kod Žepča 1996. godine, a tek je 1998. za Veliku Gospu prenesena u Komušinu, u svoje višestoljetno prebivalište.

Biskup fra Marko Dobretić posjetio je Komušinu 1779. godine i tada je „ustvrdio kako se u Komušini čuva i pobožno štuje vrlo stara i čudotvorna slika Djevice Marije na nebo uznesene“. Biskup Dobretić je bio u Komušini i 1776. godine, ali tada ne govori ništa o slici, pa se pretpostavlja da slika još nije bila u Komušini.

U dvorištu bazilike Navještenja u Nazaretu postavljen je mozaik Gospe Kondžilske 7. ožujka 2012. kada je uzoriti kardinal Vinko Puljić predvodio hodočašće u Svetu Zemlju. Na mozaiku piše: "Gospo Kondžilska, moli za mir u Bosni i Hercegovini!". Tako se i slika Gospe Kondžilske nalazi među četrdesetak slika koje predstavljaju svjetska marijanska svetišta u Nazaretu, mjestu rođenja Blažene Djevice Marije. Zbog ovoga su štovatelji Gospe Kondžilske izuzetno ponosni.

U Komušini su održani 42. dani mladih Vrhbosanske nadbiskupije 24.-25.5.2013. godine pod motom „Podite, dakle, i učinite mojim učenicima sve narode“ (Mt 28,19).

Stara kamena crkva obnavljana je 1971., a nova crkva i župna kuća građene su od 1982. do 1984. godine. U nedavnom ratu teško su stradale, kao i kapelica na brdu Kondžilo, a vjernici su protjerani. Povratak naroda ide mučno i sporo, a crkva i župna kuća su obnovljene. Kapelica na brdu Kondžilo, udaljenom oko 2,5 km od Komušine, bit će završena za ovogodišnji blagdan Velike Gospe.

Mještanim Kazimir Barukčić, napisao je zahvalnu pjesmu Gospi Kondžilskoj: „Umorni smo od stalna traženja, / Mir trebaju naša pokoljenja, / Daruj djeci ljubavi na djelu, / Da rade na spas duši, duhu, tijelu... / Blagoslovi naša stoljetna ognjišta, / Mi smo bez tebe nitko i ništa, / Blagoslovi križ, pruži toplinu, / Čuvaj našu majku domovinu“...

Podimo u Komušinu, na brdo Kondžilo i molimo Gospu da nam Bog, po njezinu zagovoru daruje mir i sposobnost ispunjenja zakona ljubavi prema Bogu i bližnjemu, kao i prema sebi samima.

Luca Koroman

Naši darovatelji

Za crkvu Kotor Varoš

1.	Ivka Mandić	200 HRK
2.	Ilija Batljan	50 EUR
3.	Jadranka Anušić	50 EUR
4.	Ivan Kljajić	20 KM
5.	Jakov Mandić	100 EUR
6.	Jozo (Ante) Jelušić	50 EUR
7.	Vlado i Zdenka Brkić	200 KM
8.	Ilija Vujeva (Špija)	200 HRK
9.	Anto Petričević	50 EUR
10.	Ana Stipić	50 EUR
11.	Marko Grgić	50 EUR
12.	Stipo i Marica Marković	20 EUR
13.	Djeca Petra i Jele Kovačić	500 HRK
14.	Luka Kovačić Bogdana	40 EUR
15.	Marko i Mara Jakić	200 KM
16.	Anđe Grgić (+Marka)	50 KM
17.	Juro (Marka) Stipić	100 EUR
18.	Dragan Milišić	25 EUR
19.	Vlado Brkić	50 EUR
20.	Zeba Ivo	50 KM
21.	Zeba Ivo	20 HRK
22.	Ilko (Jurje) Petrušić	50 EUR

23.	Marko Pranjić Lola	100 KM
24.	Ilija Pranjić-Lolin	400 HRK
25.	Anto (Josipa) Pezerović	50 EUR
26.	Mijat Zeba	50 EUR
27.	Perka Grgić	50 EUR
28.	Ruža Šimunović	50 EUR
29.	Mato i Mira Topalović	100 EUR
30.	Ruža Vuković	50 EUR
31.	N.N.	400 HRK
32.	Stipo Lučić	500 HRK
33.	Marko (Mijat) Topalović	50 EUR
34.	Ivan Kajić	50 EUR
35.	Manda Marić	20 EUR
36.	Marko Pezerović	25 EUR
37.	Marko Grgić-Joze	50 KM
38.	Stipo Josipović	50 EUR
39.	Ilija Kljajić	50 EUR
40.	Mato Stipić Ilije	50 EUR
41.	Stipo Marčinković	100 EUR
42.	Ivo i Ljiljana Marić	50 EUR
43.	Stipo Franjić-Stepinac	50 EUR
44.	Ivica Čurić	20 EUR

Za crkvu Vrbanjci

1.	Josip Draguljić	100 EUR
2.	Bono Jukić	100 EUR
3.	Alojz Jukić	100 EUR
4.	Marko Petrušić	50 EUR
5.	Vidović Luka Ivana	500 EUR

Za crkvu Zabrđe

1.	Stipo Josipović	20 EUR
----	-----------------	--------

Za crkvu Sokoline

1.	Ivo i Ljiljana Marić	20 EUR
----	----------------------	--------

U KSA

1.	Josip Čolić	20 EUR
2.	Marko Grgić	20 EUR
3.	Stipo i Marica Marković	20 EUR
4.	Mara Marić	10 EUR
5.	Mara Zeba	10 KM
6.	Ranko Topalović	20 EUR
7.	Marko Pranjić-Lola	20 KM
8.	Mato Kljajić	50 HRK
9.	Perka Grgić	10 EUR
10.	Mara Zeba	10 KM
11.	Ranko Topalović	20 EUR
12.	Marko Petrušić	20 EUR
13.	Mijat Zeba	30 KM
14.	Jela Lukić	10 KM
15.	Kata Kovačić	10 KM
16.	Anto Petrušić	20 EUR
17.	Ivka Kljajić	5 EUR
18.	Kata Kovačić	10 KM
19.	Mato Petrušić	20 EUR

Dobar tek!

Slastice

Predlažemo krasne i isprobane kolače.

Osvježavajući kolač

Priprema:

Umutiti 6 bjelanjaka s 250 grama šećera, 1 žlicom octa i 2 žlice pekmeza.

Smjesu izliti u pleh obložen folijom preko koje je nasjeckano 100 grama oraha. Peći na 170 stupnjeva oko 1 sat.

Fil

7 žlica šećera

6 žumanaca

7 žlica griza

1/2 litre mlijeka

Umutiti 7 žlica šećera i 6 žumanjaka, pa dodati 7 žlica griza i kuhati u 1/2 litre mlijeka.

U ohlađenu smjesu dodati umućen margarin. Ukrasiti slagom.

Kolač s jagodama

(malinom itd.)

Potrebno:

7 jaja, 27 žlica šećera, 4 vanilin šećera, 5 dcl vode, 7 žlica brašna, 3 žlice ulja, 2 pudinga od vanilije, 1 prašak za pecivo, 1 kg jagoda, (mogu i maline, kupine itd.)

Kora:

- Umutiti 7 žumanca sa 7 žlica šećera, 1 van. šećer, 1 dcl vode, 3 žlice ulja, 7 žlica brašna, 1 pr. za pecivo, peći 15 min na 200 stepeni. Vruću koru poprskati mlijekom.

Fil:

- Skuhati 4 dcl vode s 13 žlica šećera i 3 van. šećera (malo vode uzeti za puding), kuhati puding.

Posebno umutiti bjelanca sa 7 žlica šećera i u taj snijeg dodati vruć puding i umutiti.

Kada se sve ohladi sastaviti tako što ide: kora-jagode-fil-jagode.

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Sjede dva umirovljenika u parku na klupi. Jedan promatra puža kako ide pa upita svog kolegu.
- Je li, kolega, je l' ti znaš kakva je sličnost između nas muškaraca i puževa?

- Nemam pojma. – odgovori drugi.

- Sličnost je da se vučemo, slinimo, imamo rogove i mislimo da je kuća naša.

Igraju BiH i Brazil utakmicu i Ronaldinjo šutira slobodan udarac, a Bosanci u živom zidu se okrenuli prema голу. Golman viče: "Što to radite, okrenite se prema lopti", a Mujo će: "ma šuti bolan, 'očemo i mi da vidimo gol".

Uključuje se Mujo izravno u neku radio emisiju i voditelj mu kaže:

- Molim Vas, recite nam svoje ime!

- Pa, ja bi ostao anonimn!

- Zašto?

- Pa da ne bude poslije: „Mujo rek'o ono, Mujo rek'o ovo!“

Bio Mujo u Americi i pita ga Haso:

- Kako je tamo?

- Ma pusti bolan, oni su 20 godina iza nas.

- Kako to misliš?

- Ma kod njih je još uvijek dobro!

Kaže učiteljica svojim učenicima:
- Neka mi netko navede jednu slučajnost.

Javlja se Perica iz zadnje klupe:

- Moji mama i tata su se vjenčali na isti dan!

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

 Nema raja bez rodnoga kraja!